

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 20.08.2019 № 20-6

ЗВІТ **про результати аудиту ефективності використання коштів** **державного бюджету, спрямованих на надання державної** **підтримки агропромислового комплексу**

Київ 2019

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (стаття 98 Конституції України).

Організацію, повноваження і порядок діяльності Рахункової палати визначає Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII «Про Рахункову палату».

Цим законом встановлено, що повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів.

Рахункова палата застосовує у своїй діяльності основні принципи діяльності Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), Європейської організації вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) та Міжнародні стандарти вищих органів фінансового контролю (ISSAI) у частині, що не суперечить Конституції та законам України.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	4
ПРЕАМБУЛА.....	5
1. ПЕРЕДУМОВА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ.....	9
2. АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, СПРЯМОВАНИХ НА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ.....	13
3. ФАКТИЧНИЙ СТАН СПРАВ, ОЦІНКА ПЛАНУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, СПРЯМОВАНИХ НА ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	18
<i>3.1. Фактичний стан справ та оцінка використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними».....</i>	<i>19</i>
<i>3.2. Фактичний стан справ та оцінка використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»....</i>	<i>32</i>
ВИСНОВКИ.....	50
Додатки 1 – 4	59

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Скорочення	Повна назва установи, законодавчого і нормативного акта
Мінагрополітики	Міністерство аграрної політики та продовольства України
Бюджетний кодекс	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
Закон № 1877	Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 № 1877
Закон № 2246	Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік»
Порядок № 107	Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва»
Порядок № 587	Постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства»
Розпорядження № 790-р	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 790-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству аграрної політики та продовольства на 2018 рік, та внесення змін у додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 року № 128»
Розпорядження № 1005-р	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 № 1005-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Мінагрополітики на 2018 рік»

ПРЕАМБУЛА

Підстава для аудиту

План роботи Рахункової палати на 2019 рік.

Мета аудиту:

встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на надання державної підтримки агропромислому комплексу, їх розпорядниками та одержувачами; законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу; стану внутрішнього контролю.

Предмет аудиту:

кошти державного бюджету, передбачені Законом України від 07.12.2017 № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік» за бюджетними програмами «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» (КПКВК 2801350) та «Державна підтримка галузі тваринництва» (КПКВК 2801540), їх рух;

законодавчі, нормативно-правові та розпорядчі акти, інші документи, які регламентують діяльність, пов'язану з наданням такої державної підтримки;

фінансова, бюджетна та статистична звітність, а також аналітичні матеріали, що стосуються предмета аудиту, управлінські рішення об'єктів аудиту.

Система критеріїв аудиту:

При здійсненні аудиту застосовано сукупність критеріїв, систематизованих за напрямками дослідження та характером причинного зв'язку¹ і спрямованих на виявлення ознак, достатніх для розкриття мети аудиту.

Критеріями аудиту є орієнтири, ідентифіковані як зразки для відповідних процесів.

Визначення критеріїв аудиту здійснено з урахуванням:

- міжнародного стандарту вищих органів фінансового контролю (ISSAI) 300 «Фундаментальні принципи здійснення аудиту ефективності»;
- правового забезпечення досліджуваної сфери діяльності і виявлення показників, які вказують на відповідність законам та нормативно-правовим актам;
- наукових публікацій та ідентифікації прикладів кращої практики щодо формування і функціонування досліджуваних процесів;
- розпорядчих і регламентуючих документів, аналітичних, звітних і статистичних матеріалів та виявлення для відповідних досліджуваних процесів норм, нормативів, планових показників, інших орієнтирів і зразків.

Обрані критерії ґрунтуються на принципах надійності, об'єктивності, корисності, зрозумілості, порівняльності, повноти та прийнятності.

Критерії оцінки, які використовувалися під час аудиту:

щодо оцінки законності, своєчасності та повноти прийняття управлінських рішень: використання коштів державного бюджету, спрямованих на надання

¹ Під терміном причинний зв'язок розуміється зв'язок між дією і певним наслідком.

державної підтримки агропромислового комплексу, повинно здійснюватися своєчасно, у повному обсязі і з дотриманням норм чинного законодавства, які регулюють вказані питання;

- щодо оцінки продуктивності, результативності та економності використання бюджетних коштів:

- встановлення співвідношення між результатами діяльності розпорядників бюджетних коштів і використаними для досягнення таких результатів коштами державного бюджету, спрямованими на надання державної підтримки агропромислового комплексу;

- встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядників бюджетних коштів запланованим результатам;

- встановлення стану досягнення розпорядниками коштів державного бюджету запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, спрямованих на надання державної підтримки агропромислового комплексу.

▪ **Завдання аудиту:**

- встановити фактичний стан надання державної підтримки агропромислового комплексу у 2018 році;

- надати оцінку щодо:

ефективності та законності використання бюджетних коштів, спрямованих на надання державної підтримки агропромислового комплексу у 2018 році;

законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу при наданні і використанні коштів державного бюджету, які у 2018 році спрямовувалися на надання державної підтримки агропромислового комплексу;

стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів;

впливу державної підтримки, наданої агропромислового комплексу на: обсяги виробництва та обсяги реалізації відповідної продукції; підтримку рівня платоспроможного попиту українських споживачів на відповідну продукцію;

- надати рекомендації відповідним учасникам бюджетного процесу, спрямовані, зокрема, на підвищення ефективності використання коштів державного бюджету, які передбачаються на державну підтримку сільського господарства, та законність їх використання;

- інформувати суспільство про фактичний стан надання державної підтримки сільському господарству та її вплив на соціально-економічний стан населення країни.

▪ **Обсяг аудиту:**

- **обсяг** використання головним розпорядником (Міністерством аграрної політики та продовольства України) коштів становить **2 784 178,7 тис. грн (касові видатки)**, або 99,4 відс. загального обсягу бюджетних призначень (**2 801 000 тис. грн**), за бюджетними програмами «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів,

виноградників та ягідників і нагляд за ними» (КПКВК 2801350: касові видатки – **394 334,5 тис. грн**, затверджені бюджетні призначення – **400 000,0 тис. грн**) та «Державна підтримка галузі тваринництва» (КПКВК 2801540: касові видатки – **2 389 844,2 тис. грн**, затверджені бюджетні призначення – **2 401 000 тис. гривень**).

- **обсяг** використання коштів розпорядниками нижчого рівня, перевірений територіальними управліннями Рахункової палати у **Вінницькій, Дніпропетровській, Київській, Львівській, Одеській та Харківській областях**, становить **300 821,8 тис. грн (касові видатки)**, або 10,8 відс. загального обсягу касових видатків (2 784 178,7 тис. грн), у тому числі: за КПКВК 2801350, за напрямом *«часткова компенсація витрат з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю»* касові видатки – **201 305,6 тис. грн**, затверджені бюджетні призначення – **201 305,6 тис. грн** та за КПКВК 2801540, за напрямом *«спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб»* касові видатки – **99 516,2 тис. грн**, затверджені бюджетні призначення – **99 811,5 тис. гривень**.

Об'єкти аудиту:

Міністерство аграрної політики та продовольства України;

Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації;

Управління регіонального розвитку Могилів-Подільської районної державної адміністрації Вінницької області;

Управління агропромислового розвитку Калинівської районної державної адміністрації Вінницької області;

Управління агропромислового розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації;

Департамент агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації;

Відділ агропромислового розвитку Васильківської районної державної адміністрації Київської області;

Відділ агропромислового розвитку Вишгородської районної державної адміністрації Київської області;

Департамент агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації;

Управління аграрної політики Одеської облдержадміністрації;

Управління економічного та агропромислового розвитку Ізмаїльської районної державної адміністрації Одеської області;

Управління агропромислового та економічного розвитку Саратської районної державної адміністрації Одеської області;

Департамент агропромислового розвитку Харківської облдержадміністрації.

направлено та отримано запити від:

- публічних акціонерних товариств акціонерних банків: «Укргазбанк», «Прокредитбанк»; публічних акціонерних товариств: «Банк інвестицій та заощаджень», «Державний експортно-імпортний банк України», «Райффайзен Банк Аваль»; акціонерного товариства «Скай Банк»; публічного акціонерного товариства акціонерно-комерційного банку «Львів»;

- за результатами аудиту:

складено 13 актів, з яких 6 – із зауваженнями;

здійснено 24 виїзних огляди на об'єкти 11 суб'єктів господарювання.

початкові обмеження щодо проведення аудиту:

часові: період, охоплений аудитом в частині: використання коштів державного бюджету – 2018 рік; аналізу стану розвитку сільського господарства – 2014 – 2018 роки;

територіальні: місто Київ, Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Львівська, Одеська та Харківська області;

- **термін виконання аудиту:** попереднє вивчення, планування, проведення аудиту та складання звіту за його результатами здійснено впродовж квітня – серпня 2019 року.

▪ **Методика та методи аудиту, джерела інформації**

При проведенні аудиту застосовані загальні підходи та порядок дій, передбачені Законом України «Про Рахункову палату». Зокрема, відповідно до статті 3 цього Закону застосовано Міжнародні стандарти вищих органів фінансового контролю (ISSAI), зокрема ISSAI 3000 «Стандарт з аудиту ефективності» та ISSAI 3200 «Керівні принципи щодо процесу аудиту ефективності» у частині, що не суперечить Конституції та законам України.

Під час проведення аудиту головна увага приділялася питанням ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на надання державної підтримки агропромислому комплексу, а саме: на розвиток хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними та на підтримку галузі тваринництва; законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу та стану внутрішнього контролю. Водночас зважаючи, що обрана тема аудиту потребує комплексного підходу, додатково використані елементи аудиту відповідності.

Методи збирання даних, що застосовувалися під час аудиту: аналіз нормативно-правових актів, розпорядчих та інших документів, пов'язаних з предметом аудиту, документів щодо організації роботи та виконання покладених на об'єкти аудиту завдань, статистичної, фінансової та бюджетної звітності; проведення заходів зовнішнього контролю на визначених об'єктах аудиту; опитування, направлення запитів, обстеження та порівняння, отримання усних та письмових пояснень посадових осіб об'єктів аудиту.

Джерела інформації: законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують предмет аудиту; запити, паспорти бюджетних програм, плани, кошториси, звітність об'єктів аудиту; статистична, аналітична та інша інформація, листування.

1. ПЕРЕДУМОВА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

Аграрний сектор України є системоутворюючим у національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки, а також формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

З метою збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності в сільському господарстві, сприяння розвитку аграрного ринку України та забезпечення продовольчої безпеки держава здійснює фінансування заходів, зокрема, шляхом спрямування коштів на підтримку аграрного сектору.

Питання ефективності використання таких коштів є актуальним та суспільно значущим, оскільки розвиток аграрного сектору економіки є одним із напрямів підвищення економічного потенціалу держави.

Вирішення цього питання неможливе без обґрунтованої і виваженої аграрної політики та відповідного правового забезпечення, нормативного регулювання у сфері суспільних відносин, що є необхідним і важливим фактором в установленні економічного порядку в суспільстві.

Україна, як і більшість європейських країн, здійснює заходи з надання державної підтримки аграрному сектору економіки. Починаючи з 2017 року Україна відмовилася від непрямой державної підтримки в сільському господарстві, зокрема яка надавалась шляхом спеціального режиму оподаткування ПДВ, та почала більш широко запроваджувати механізми прямої державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Так, у **2014–2018** роках загальний обсяг прямої державної та фінансової підтримки сільського господарства за рахунок бюджетних коштів становив **10 302,7 млн грн** (касові видатки), з яких **9231,3 тис. грн** у 2017–2018 роках (відповідно **5 018,7** та **4 212,6 млн грн**, що майже у **10** разів перевищує відповідний обсяг 2014 року (**431 млн грн**) (діаграма 1). При цьому у 2017–2018 роках майже 60 відс. загального обсягу державної підтримки було спрямовано на підтримку галузі тваринництва.

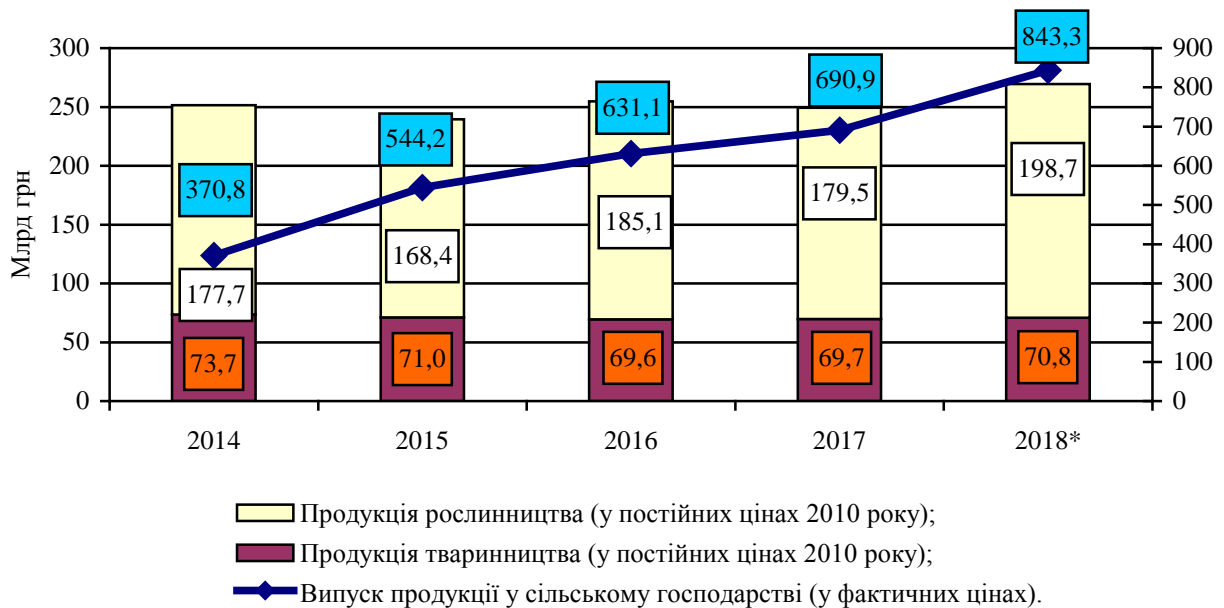
Діаграма 1. Динаміка державної та фінансової підтримки сільського господарства за рахунок бюджетних коштів у 2014–2018 роках

Слід зазначити, що у 2014–2016 роках суб'єктами господарювання в сільському господарстві отримано непрямої державної підтримки, зокрема, шляхом спеціального режиму оподаткування ПДВ, у загальному обсязі 79,6 млрд грн, фіксованого сільськогосподарського податку – 12 млрд грн, що в середньому щорічно становить майже 31 млрд гривень.

Аналіз стану виробництва валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 року) в цілому засвічує зростання її обсягів (2018 рік – 269,5 млрд грн, 2014 – 251,4 млрд гривень), що зумовлено збільшенням (з 2015 року) обсягів виробництва продукції рослинництва (2018 рік – 198,7 млрд грн, 2014 – 177,7 млрд грн), а обсяги виробництва продукції тваринництва в період 2014 – 2017 років постійно знижувалися, і лише в 2018 році дещо збільшилися, однак не досягли рівня 2014 року (2018 рік – 70,8 млрд грн, 2014 – 73,7 млрд гривень). При цьому обсяги виробництва валової продукції сільського господарства у фактичних цінах мають тенденцію до значного щорічного зростання (2018 рік – 843,3 млрд грн, 2014 – 370,8 млрд грн), що також є свідченням зростання рівня інфляції (діаграма 2).

Діаграма 2. Динаміка виробництва продукції рослинництва і тваринництва у 2014–2018 роках

* Наведено попередні дані випуску продукції сільського господарства (у фактичних цінах) за 2018 рік.

Аналіз даних засвідчує, що за існуючих механізмів надання державної підтримки, а також її обсягів (як до 2017 року, так і після), прямого взаємозв'язку, зокрема між обсягами надання державної підтримки та обсягами виробництва сільськогосподарської продукції, не спостерігається.

Як свідчить міжнародний досвід, зокрема наведений в експертних дослідженнях Центру економічної стратегії², багато країн світу вже давно

² Центр економічної стратегії. Яка модель субсидювання аграрного сектора потрібна Україні.

відмовились від політики надання прямих субсидій сільськогосподарським виробникам. Так, наприклад, у Новій Зеландії взагалі не підтримують агросектор (для навчання сільськогосподарських виробників Нової Зеландії працювати без державної підтримки знадобилось майже 20 років), у США та Австралії державна підтримка надається у формі страхових платежів, у Канаді – шляхом здешевлення кредитів, у Нідерландах – через підтримку науково-дослідної діяльності. При цьому незважаючи на активне застосування моделі прямого субсидювання агросектору країнами Євросоюзу, експерти вважають її неефективною та застарілою, і зберігають її лише тому, що скасування такої моделі може негативно вплинути на діяльність фермерських господарств країн Євросоюзу.

Аналіз моделей державної підтримки аграрної галузі в інших країнах встановив, що в цілому вони мають як переваги, так і недоліки та залежать від рівня розвиненості економіки країни, що в умовах обмеженості фінансових ресурсів, недосконалого законодавства, невизначеності пріоритету галузевого розвитку не дає можливості їх окремого застосування в агропромисловому комплексі України та сталого економічного зростання аграрної галузі в цілому.

У зв'язку з цим доцільним є використання найкращих практик підтримки аграрного сектору економіки інших країн в комплексній моделі державної підтримки аграрної галузі України, із застосуванням, зокрема, страхових інструментів, політики пільгового кредитування, підтримки наукових досліджень тощо.

Згідно з Законом України № 2246 на заходи державної та фінансової підтримки агропромислового комплексу, а також надання кредитів фермерським господарствам в цілому передбачалися бюджетні призначення в обсязі **4 283 918,4 тис. грн**, що становило 0,6 відс. вартості випуску продукції у сільському господарстві у фактичних ринкових цінах (727,4 млрд грн) 2017 року³, тоді як Бюджетним кодексом України (Розділ VI. Прикінцеві та перехідні положення, п. 42) встановлено, що у 2017–2021 роках щорічний обсяг коштів Державного бюджету України, які спрямовуються на державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників, становить не менше 1 відсотка випуску продукції у сільському господарстві.

З зазначеного обсягу бюджетних призначень касові видатки становили **4 212 602,2 тис. грн** (98,3 відс.) (додаток 1), в структурі обсягу яких найбільшу питому вагу займають видатки:

³ Досвід держав з розвинутою аграрною економікою свідчить, що аграрна політика реалізується переважно шляхом економічного стимулювання та державної підтримки аграрного виробництва. Так, у США рівень підтримки аграрного виробництва становить 10 відсотків вартості випуску продукції сільського господарства та за період 2014–2018 років становив 489 млрд дол. США. У державах ЄС рівень підтримки становить до 20 відс. вартості продукції сільського господарства, на 2014–2020 роки передбачається 408 млрд євро.

56,7 відс. (2 389 844,2 тис. грн) – на державну підтримку галузі тваринництва (КПКВК 2801540);

21,9 відс. (912 860,8 тис. грн) – на фінансову підтримку сільгоспвиробників (КПКВК 2801580);

9,5 відс. (394 334,5 тис. грн) – на державну підтримку розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (КПКВК 2801350);

6,3 відс. (265 912,9 тис. грн) – на фінансову підтримку заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів (КПКВК 2801350);

4,9 відс. (203 263,5 тис. грн) – на фінансову підтримку фермерських господарств (КПКВК 2801230);

0,7 відс. (46 386,3 тис. грн) – інші видатки на фінансову підтримку (КПКВК: 2801180 – 2 850,0 тис. грн; 2801460 – 42 580,1 тис. грн; 2801490 – 956,2 тис. гривень).

З урахуванням визначеної Планом роботи Рахункової палати на 2019 рік тематики цього заходу державного зовнішнього фінансового контролю та планових обсягів витрат на його здійснення (часових і людських) предметом аудиту є видатки на державну підтримку за двома бюджетними програмами, а саме видатки на державну підтримку галузі тваринництва (КПКВК 2801540) та видатки на державну підтримку розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (КПКВК 2801350) обсягом **2 784 178,72 тис. грн** (касові видатки), або **66,2 відс.** загального обсягу касових видатків.

Питання ефективності використання бюджетних коштів, зокрема, на підтримку галузі тваринництва (КПКВК 2801540), були предметом аудиту у 2017 році (рішення Рахункової палати від 21.03.2017 № 7-2). При цьому аудитом було охоплено період 2015–2016 років, обсяг касових видатків становив 640,4 млн гривень.

За результатами обговорення на засіданні Рахункової палати зазначеного Звіту Рахункова палата інформувала Верховну Раду України (лист від 10.04.2017 № 03-678) та Кабінет Міністрів України (лист від 10.04.2017 № 03-679).

Звіт про результати аудиту, а також рішення Рахункової палати надіслано для відповідного реагування та вжиття заходів Міністерству аграрної політики та продовольства України (лист від 10.04.2017 № 03-680).

Мінагрополітики, на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 21.04.2017 № 14959/1/1-17, інформувало Рахункову палату про вжиті заходи (листи від 19.05.2017 № 37-21-7/12257, від 12.12.2018 № 37-21-7/26699). Аналізом виконання рекомендацій встановлено, що Мінагрополітики в цілому враховано рекомендації Рахункової палати.

2. АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, СПРЯМОВАНИХ НА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ

Основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки⁴ населення визначено Законом України від 24.06.2004 № 1877 «Про державну підтримку сільського господарства України» (із змінами) (далі – Закон № 1877). Цим законом, крім іншого, встановлено порядок та умови надання державної підтримки суб'єктам її отримання (виробникам сільськогосподарської продукції (юридичним та фізичним особам), визначено види надання державної підтримки, її суб'єкти та об'єкти, обсяги. При цьому варто зазначити, що всі напрями державної підтримки, визначені Законом № 1877, об'єднані загальним терміном «державна підтримка». Однак не всі норми та механізми, закладені в цьому законі, є чіткими та однозначними. Так, наприклад, у статтях 15 і 16¹ Закону № 1877 даються визначення терміну «бюджетна дотація», які за змістом є тотожними, а за визначенням – різними. Разом з тим нормами статті 16¹ Закону № 1877 з 1 січня 2018 року встановлено обмеження обсягу «бюджетної дотації» у сумі не більше ніж 150 млн грн на одного сільськогосподарського товаровиробника на рік з урахуванням пов'язаних з таким товаровиробником осіб у значенні підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України. При цьому незважаючи на те, що в статтях 15 і 16¹ Закону № 1877 вживається один і той же термін «бюджетна дотація», нормами частини 2 статті 16¹.6 Закону № 1877 не визначено, стосовно якої «бюджетної дотації» діє обмеження її обсягу.

У пункті 15.1 статті 15 Закону № 1877 вказується, що при плануванні витрат державного бюджету на черговий рік Кабінет Міністрів України передбачає видатки на надання дотацій виробникам продукції тваринництва (далі – бюджетна дотація).

Бюджетна дотація надається з метою підтримки рівня платоспроможного попиту українських споживачів продукції тваринництва та запобігання виникненню збитковості українських виробників такої продукції.

Об'єктами бюджетної дотації є: велика рогата худоба; свині; вівці; коні; птиця свійська; кролі; молоко незбиране екстра, вищого, першого та другого гатунків (не піддане будь-якій обробці, переробці чи пакуванню для потреб подальшого продажу); вовна стрижена; кокони тутового шовкопряда; мед натуральний.

⁴ Продовольча безпека – захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності.

Об'єктами спеціальної бюджетної дотації є: худоба велика рогата молочна; худоба велика рогата м'ясна; молодняк великої рогатої худоби різного віку; коні; вівці; свині. До об'єктів спеціальної бюджетної дотації належать також бджолина сім'я, визначена такою відповідно до Закону України «Про бджільництво», та продукція шовківництва.

Суб'єктом (отримувачем) бюджетної дотації або спеціальної бюджетної дотації є безпосередній виробник об'єкта такої дотації.

Згідно зі статтею 16¹ Закону № 1877 право на бюджетну дотацію для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції має сільськогосподарський товаровиробник, основною діяльністю якого є постачання сільськогосподарських товарів, вироблених ним на власних або орендованих основних засобах, причому питома вага вартості сільськогосподарських товарів становить не менше 75 відсотків вартості всіх товарів, поставлених ним протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів сукупно, який здійснює види діяльності, визначені пунктом 16^{1.3} цієї статті, а також після його внесення контролюючим органом до Реєстру отримувачів бюджетної дотації.

Довідково. Механізм, порядок та форма ведення ДФС реєстру отримувачів бюджетної дотації визначено постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2017 № 179 «Про затвердження Порядку ведення та форми Реєстру отримувачів бюджетної дотації, а також порядку надання відповідної інформації Державною фіскальною службою та Державною казначейською службою»

Законом № 1877 передбачено, що бюджетна дотація або спеціальна бюджетна дотація виплачується Аграрним фондом⁵ у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Слід зазначити, що згідно зі статтею 15 Закону 1877 Кабінет Міністрів України щорічно приймає постанову з питань режиму надання бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації (пункт 15.10). Бюджетна дотація або спеціальна бюджетна дотація виплачується Аграрним фондом у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (пункт 15.5). Проте, як встановлено аудитом, такі рішення Кабінетом Міністрів України не приймалися.

Водночас Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок № 107, що визначає механізм використання коштів безпосередньо Мінагрополітики, який є головним розпорядником і відповідальним виконавцем бюджетної програми, а також розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, якими є структурні підрозділи облдержадміністрацій, що забезпечують виконання функцій з питань агропромислового розвитку. Зазначеним порядком не передбачено залучення Аграрного фонду в механізмі використання коштів, передбачених

⁵ Аграрний фонд є державною спеціалізованою установою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України. Аграрний фонд є бюджетною організацією, має свій кошторис, рахунки та здійснює неприбуткову діяльність у межах, визначених Законом № 1877.

Мінагрополітики у державному бюджеті за програмою державної підтримки тваринництва.

Таким чином, Закон № 1877 потребує змін в частині чіткого визначення застосовуваної термінології, напрямів, форм, обсягів та механізмів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції, що в свою чергу сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки населення.

Використання бюджетних коштів за бюджетними програмами, що були предметом аудиту, визначено Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 (далі – Порядок № 107), та Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 (далі – Порядок № 587).

Проведений аудит засвідчив, що встановлені зазначеними порядками механізми використання бюджетних коштів не є досконалими, а подекуди і такими, що не відповідають вимогам статті 19 Конституції України, статтям 26 та 43 Бюджетного кодексу України та нормам Закону № 1877. Так, наприклад, відповідно до Порядку № 107 часткове відшкодування вартості об'єктів надається суб'єктам господарювання на безповоротній основі за завершені у поточному році етапи будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці (у тому числі водоплавної та індиків), доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції (молока, м'яса, побічних продуктів тваринного походження, що належать до II категорії), у тому числі вартості обладнання згідно з проектно-кошторисною документацією у розмірі:

- для об'єктів вартістю до 500 млн гривень (без урахування податку на додану вартість) – 30 відсотків вартості;
- для об'єктів з вартістю більш як 500 млн гривень (без урахування податку на додану вартість) – 30 відсотків від 500 млн гривень;
- для об'єктів, які створюють 500 і більше робочих місць, незалежно від їх вартості (без урахування податку на додану вартість) – 30 відсотків вартості.

Тобто Порядком № 107 встановлено обмеження відшкодування вартості будівництва та реконструкції у розмірі до 150 млн грн (30 відсотків від 500 млн грн) для окремого об'єкта, а не для підприємства.

Разом з тим для об'єктів, які створюють 500 і більше робочих місць, незалежно від їх вартості, відшкодування вартості будівництва та реконструкції обмежено 30 відс. вартості такого будівництва та реконструкції, тобто розмір відшкодування згідно з Порядком № 107 може перевищувати 150 млн гривень. При цьому слід зазначити, що Законом України від 20.12.2016 року № 1791 - VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» було доповнено

Закон № 1877 статтею 16¹ «Бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції». Пунктом 6 статті 16¹ передбачено, що з 1 січня 2018 року розподіл бюджетної дотації здійснюється у сумі не більше ніж 150 мільйонів гривень на одного сільськогосподарського товаровиробника на рік з урахуванням пов'язаних з таким товаровиробником осіб у значенні підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України. Разом з тим незважаючи на те, що зміни до Закону № 1877 в цій частині були внесені 20.12.2016, відповідні зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва) були внесені лише у липні 2019 року постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2019, № 669. А отже, спрямування коштів державного бюджету, починаючи з 1 січня 2018 року в сумі більше ніж 150 млн грн на одного сільськогосподарського товаровиробника на рік, з урахуванням пов'язаних з таким товаровиробником осіб у значенні підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, є порушенням норм Закону № 1877.

Порядок № 107 також передбачає можливість спрямування коштів державного бюджету через банківські установи, що не відповідає вимогам норм статті 43 Бюджетного кодексу України, згідно з якою при виконанні державного бюджету застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів та яка не містить положень щодо розрахунково-касового обслуговування коштів державної підтримки в інший спосіб, ніж через Казначейство України, та статті 26 Бюджетного кодексу України в частині забезпечення здійснення внутрішнього контролю та аудиту. Так, згідно з пунктом 6 Порядку № 107 компенсація відсотків надається суб'єктам господарювання, які залучили в національній валюті у банках-резидентах України, що підписали з Мінагрополітики Меморандум про загальні засади співробітництва, короткострокові (непоновлювальні) кредити (крім овердрафтів (контокорентних кредитів) та кредитних ліній) для покриття виробничих витрат та середньострокові і довгострокові (непоновлювальні) кредити для покриття витрат капітального (інвестиційного) характеру, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура (рибництво). Такий же механізм перерахування бюджетних коштів передбачений Порядком № 107 (пункт 7) і для компенсації вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів, що надається суб'єктам господарювання, які залучили починаючи з 2018 року у банках-резидентах України, що підписали з Мінагрополітики Меморандум про загальні засади співробітництва, кредити строком до п'яти років, обсягом до 500 млн грн на один об'єкт у національній валюті для здійснення будівництва та/або реконструкції тваринницьких ферм та комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці (в тому числі водоплавної та індиків), доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції (молока, м'яса,

побічних продуктів тваринного походження, що належать до II категорії), у тому числі вартості обладнання згідно з проектно-кошторисною документацією.

Крім того, норми Порядку № 107 передбачають надання часткового відшкодування по завершенню саме етапів будівництва та реконструкції, а не цілісних об'єктів, що створює ризики неефективного використання коштів державного бюджету, спрямованих на зазначені цілі.

Довідково. Статтею 39 Закону України від 17.02.2011 № 3038 «Про регулювання містобудівної діяльності» регламентовано питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, та, зокрема, встановлено, що експлуатація закінчених будівництвом об'єктів, не прийнятих (якщо таке прийняття передбачено законодавством) в експлуатацію, забороняється.

Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 461, передбачає, що проектною документацією можуть бути визначені черги та/або пускові комплекси, кожен з яких може бути прийнятий в експлуатацію окремо. При цьому черга та/або пусковий комплекс повинні відповідати вимогам щодо його безпечної експлуатації. У разі потреби замовник може до прийняття об'єкта в експлуатацію вносити до проекту будівництва погоджені з автором такого проекту зміни щодо черги та/або пускового комплексу в межах затверджених проектних рішень.

Щодо Порядку № 587, необхідно зазначити, що, наприклад пунктом 5 цього порядку визначаються напрями, за якими бюджетні кошти надаються суб'єктам господарювання у поточному бюджетному році. Водночас, абзац тринадцятий пункту 5 містить положення, що залежно від обсягів бюджетних коштів на відповідний бюджетний рік та пріоритетності окремих напрямів державної підтримки Мінагрополітики визначає напрями, за якими буде надаватися державна підтримка у такому бюджетному році. А отже, абзац тринадцятий пункту 5 суперечить абзацу першому пункту 5 Порядку № 587. Крім того, законодавством чітко не встановлено строки визначення напрямів, за якими у поточному бюджетному році буде надаватися державна підтримка. Зазначений порядок, як і Порядок № 107, не містить умови, що документи на отримання компенсації та їх розгляд комісією Мінагрополітики здійснюється лише за наявності відповідних напрямів використання коштів державного бюджету як у самому порядку, так і паспорті бюджетної програми. Зазначене створює ризики непрозорого використання бюджетних коштів.

Таким чином, зазначені порядки використання бюджетних коштів вимагають суттєвого вдосконалення в частині механізмів та обсягів фінансування, контролю, моніторингу та аудиту програм державної підтримки, а також виконання інших функцій, які забезпечують найбільш ефективне використання бюджетних коштів.

Недосконалість існуючої системи державної підтримки зумовлена також відсутністю як державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437 схвалено лише її Концепцію), так і документа, що визначає пріоритети державної підтримки сільськогосподарського товаровиробника на середньо- та довгострокові періоди. Це, в свою чергу, не дозволяє здійснювати перспективне

бюджетне планування державної підтримки агропромислового комплексу та не забезпечує повноцінний розвиток галузі на базі сучасних інноваційних технологій.

Останнім програмним документом, який передбачав заходи з підтримки агропромислового комплексу, була Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 № 1158.

На момент проведення аудиту розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437 схвалено лише Концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року.

Довідково. Проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року лише 29.07.2019 було оприлюднено на офіційному сайті Мінагрополітики для її обговорення.

Крім того, аудитом встановлено, що Мінагрополітики в 2018 році не розробляло і не затверджувало Плану діяльності Міністерства на середньостроковий період. Процедура розроблення, виконання, моніторингу та контролю за виконанням планів діяльності Мінагрополітики регламентується Порядком розроблення, виконання, моніторингу та контролю за виконанням планів діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України, затвердженим наказом Мінагрополітики від 01.03.2019 № 100.

Отже, бюджетне планування державної підтримки сільськогосподарського товаровиробника на 2018–2020 роки здійснюється без стратегічного планування політики державної підтримки, що не сприяє розвитку галузі в цілому. Заходи, які на сьогодні реалізуються Мінагрополітики, свідчать про короткострокову спрямованість державної підтримки аграрної галузі, відсутність комплексного бачення її розвитку з метою підвищення економічного потенціалу країни.

Таким чином, законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють питання надання державної підтримки сільськогосподарському товаровиробнику, є недосконалими та недостатньо дієвими і потребують системних змін.

3. ФАКТИЧНИЙ СТАН СПРАВ, ОЦІНКА ПЛАНУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, СПРЯМОВАНИХ НА ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Відповідно до Закону України № 2246 Мінагрополітики, як головному розпоряднику коштів державного бюджету, на 2018 рік за бюджетними програмами, що є предметом аудиту, передбачені бюджетні призначення за загальним фондом державного бюджету у сумі **2 801 000 тис. грн**, а саме:

- за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників, і нагляд за ними» – 400 000 тис. грн, що на 37 243 тис. грн більше потреби;

- за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» – 2 401 000 тис. грн, або 92,4 відс. потреби.

Проведеним аудитом встановлено, що **Мінагрополітики бюджетний запит на 2018–2020 роки за КПКВК 2801350 не складався та до Мінфіну не подавався, що є недотриманням частини п'ятої статті 22 та статті 35 Бюджетного кодексу України.** Разом з тим у додатковому бюджетному запиті (форма 2018-3), поданому Мінагрополітики до Мінфіну, зазначено, що у 2018 році необхідно додатково виділити за КПКВК 2801350 бюджетні кошти у сумі 362 757 тис. гривень.

Інформація щодо планування та використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2018 році на надання державної підтримки агропромислому комплексу, наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Планування та використання коштів загального фонду державного бюджету, спрямованих у 2018 році на надання державної підтримки агропромислому комплексу

тис. грн

КПКВК	Потреба відповідно до бюджетних запитів	Затверджено з урахуванням внесених змін	Виконано	Відхилення
2801350	362 757,0	400 000,0	394 334,5	- 5665,5
2801540	2 597 443,0	2 401 000,0	2 389 844,2	- 11155,8
Всього	2 897 443,0	2 801 000,0	2 784 178,7	- 16 821,3

Аналіз даних, наведених в табл. 1, засвідчує, що у **2018 році** внаслідок **неефективних управлінських рішень** щодо своєчасного перерозподілу бюджетних коштів за відповідними напрямками державної підтримки, **Мінагрополітики** як головним розпорядником коштів державного бюджету, **бюджетні кошти у сумі 16 821,3 тис. грн в кінці 2018 року повернено до державного бюджету** (КПКВК 2801350 – 5 665,5 тис. грн, КПКВК 2801540 – 11 155,8 тис. гривень).

3.1. Фактичний стан справ та оцінка використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними»

Стратегічними цілями бюджетної програми є: гарантування продовольчої безпеки держави; розширення участі України у забезпеченні світового ринку сільськогосподарською продукцією; підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, ефективності галузей, забезпечення стабільності ринків;

Метою бюджетної програми є розвиток галузей виноградарства, садівництва, хмелярства;

Завданнями бюджетної програми є: часткова компенсація витрат, понесених суб'єктами господарювання на закладення насаджень; часткова компенсація витрат, понесених суб'єктами господарювання на будівництво

холодильників з регульованим газовим середовищем, придбання ліній товарної обробки плодів та будівництво камер швидкого заморожування плодів і ягід;

Загальний стан розвитку садівництва, виноградарства та ягідництва в Україні.

Проведений в ході аудиту аналіз засвідчив, що загальні площі насаджень плодово-ягідних культур, на державну підтримку закладення яких протягом 2014–2018 років використано 736,9 млн грн, з них 54 відс. (394,3 млн грн) у 2018 році⁶, мають тенденцію до скорочення (у вказаний період загальна площа насаджень плодово-ягідних культур скоротилась на 4,7 відс, винограду – на 11,7 відс.) (діаграма 3).

Діаграма 3. Динаміка загальної площі насаджень та касових видатків

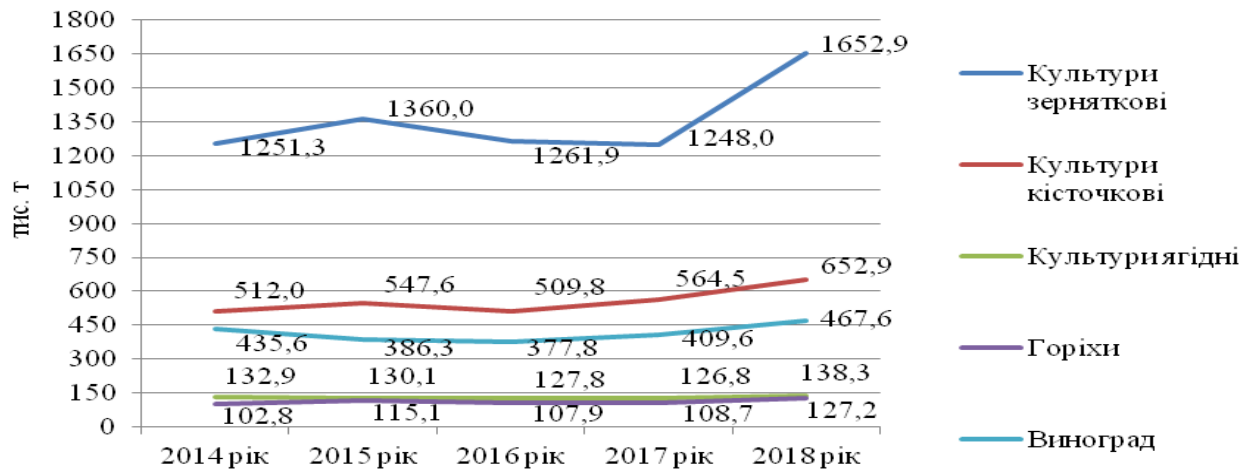
Аналіз даних, наведених на діаграмі 3, засвідчує, що з відновленням у 2017 році зазначеної державної підтримки, площі плодово-ягідних насаджень в Україні збільшилися, проте площі виноградників і надалі мають тенденцію до зниження (у 2018 році підприємствами закладено 5,1 тис. га молодих насаджень, з яких 2,3 тис. га плодово-ягідні культури, 2,2 тис. га горіхи, 0,5 тис. га виноградники, у 2017 – 4,7 тис. га, з яких 2,5 тис. га плодово-ягідні культури, 1,8 тис. га горіхи, 0,3 тис. га виноградники). При цьому слід зазначити, що за вказаний період, по всіх категоріях господарств площі садів скоротилися з 239,2 тис. га до 225,5 тис. га, виноградників – з 48,7 тис. га до 43,5 тис. га⁷.

Проведеним аудитом також встановлено, що протягом останніх п'яти років, незважаючи на зменшення загальної площі насаджень, обсяги виробництва плодів, ягід і винограду збільшуються (валовий збір та урожайність культур зерняткових, кісточкових, ягідних, горіхів та винограду у період 2014–2017 років збільшилися відповідно на 24,3, 21,6, 3,9, 19,2 відс. та 6,8 відсотка) (діаграма 4).

⁶ У 2015–2016 роках зазначена державна підтримка не надавалась.

⁷ Без урахування 13,9 тис. га садів та 24,2 тис. га виноградників, які перебувають на тимчасово окупованій території АР Крим.

Діаграма 4. Динаміка валового збору культур зерняткових, кісточкових, ягідних, горіхів та винограду

Так, аналіз статистичних даних засвідчує, що виробництво продукції садівництва господарствами усіх категорій у 2018 році становило 2 571,3 тис. т, що на 25,6 відс. більше, ніж у 2017 році (2 048,0 тис. т); продукції виноградарства – 467,6 тис. т, що на 14,2 відс. більше, ніж у 2017 році (409,6 тис. т) (табл. 2).

Таблиця 2
Виробництво продукції садівництва та виноградарства у 2017, 2018 роках

тис. т

Продукція садівництва та виноградарства	Сільськогосподарські підприємства			Господарства населення		
	2017	2018	2018 у відс. до 2017	2017	2018	2018 у відс. до 2017
Культури плодові та ягідні, у тому числі:						
зерняткові (яблуна, груша, айва, інше)	333,8	556,6	166,7	1714,2	2014,7	117,5
кісточкові (слива, вишня, черешня, абрикос, персик, інше)	295,3	515,5	174,6	952,7	1137,5	119,4
горіхи (волоський горіх, мигдаль, фундук, фісташка, інше)	22,8	24,5	107,5	541,7	628,5	116,0
ягідні (суниця, полуниця, малина, смородина, агрус, чорноплідна горобина, інше)	1,3	1,3	100	107,3	125,9	117,3
Виноград, у тому числі:	240,0	262,7	109,5	169,6	204,9	120,8
виноград столовий	20,8	16,6	79,8	–	–	–
виноград для виробництва вина	219,2	246,1	112,3	–	–	–

Слід зазначити, що питома вага виробництва плодових і ягідних культур (78,3 відс.) належить господарствам населення, винограду (56,2 відс.) –

підприємствам. При цьому у 2018 році найбільша питома вага у підприємствах (93,7 відс.) – це вирощення винограду для виробництва вина.

Крім того, підприємствами вироблено у 2018 році 5,7 тис. т хмелю, вирощеного на площі насаджень 0,5 тис. га, що більше на 3,5 відс від обсягів, вироблених у 2017 році – 5,5 тис. тонн.

▪ **Оцінка стану використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними»**

Інформація щодо планування у 2018 році видатків державного бюджету, спрямованих на державну підтримку розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними наведена у табл. 3.

Аналіз даних табл. 3 засвідчує, що Мінагрополітики в листопаді-грудні 2018 року тричі вносило зміни до розпису державного бюджету за КПКВК 2801350 у зв'язку із зміною пріоритетності напрямів фінансування державної підтримки. Крім того, додаткове фінансування бюджетної програми КПКВК 2801350 у розмірі 100 000 тис. грн надійшло лише 22.12.2018.

Таблиця 3

Планування у 2018 році видатків державного бюджету, спрямованих на державну підтримку розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними

тис. грн

	Бюджетні призначення/ видатки	Зміни до річного розпису бюджету на 2018 рік за довідками Мінфіну			Планові видатки державного бюджету (з урахуванням внесених змін)
		від 22.11.2018 № 860	від 19.12.2018 № 1141	від 22.12.2018 № 1192/3	
ЗУ «Про Державний бюджет України на 2018 рік»	300 000	х	х	х	х
Розпис державного бюджету на 2018 рік	300 000	0,0	0,0	+100 000	400 000
КЕКВ 2610	100 000	+ 107 000	+61 345	0,0	268 345
КЕКВ 3210	200 000	- 107 000	- 61 345	+100 000	131 655

Відповідно до **Закону № 2246** Мінагрополітики передбачено за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» видатки за загальним фондом державного бюджету у сумі **300 000 тис. гривень**. Відповідно до розпису Державного бюджету України на 2018 рік за КПКВК 2801350 видатки передбачені за КЕКВ 2610 «Субвенції та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)» – 100 000,0 тис. грн; КЕКВ 3210 «Капітальні трансферти підприємствам (установам,

організаціям)» – 200 000 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що Мінагрополітики з **недотриманням пункту 5 статті 22 Бюджетного кодексу та пункту 4 Правил складання паспортів бюджетних програм** та звітів про їх виконання, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098, **не забезпечено відповідність змісту паспорта** бюджетної програми за КПКВК 2801350 за 2018 рік (затверджений спільним наказом Мінагрополітики та Мінфіну від 03.04.2018 № 182/401) **розрахунку Державного бюджету України на 2018 рік в частині** неврахування капітальних видатків за КПКВК 2801350, КЕКВ 3210 у сумі 200 000 тис. грн при визначенні напрямів використання бюджетних коштів.

У 2018 році Мінагрополітики за КПКВК 2801350 **затверджено бюджетних асигнувань у сумі 400 000 тис. грн, фактично виділено – 400 000 тис. грн, спрямовано** Мінагрополітики структурним підрозділам з питань агропромислового розвитку обласних держадміністрацій – **394 964,5 тис. грн (98,7 відс. виділених асигнувань), касові видатки – 394 334,5 тис. грн (або 99,8 відс. спрямованих асигнувань), у т. ч. стягнуто за рішенням судів з Мінагрополітики – 3 298,1 тис. гривень.**

Залишок неспрямованих Мінагрополітики асигнувань до структурних підрозділів облдержадміністрацій за напрямом «часткова компенсація витрат з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю» становив 5 035,5 тис. гривень. Крім того, у зв'язку з помилковим спрямуванням Мінагрополітики компенсації у подвійному розмірі, кошти у сумі 630 тис. грн повернуті до державного бюджету, тобто Мінагрополітики у 2018 році допущено **неефективне управління бюджетними коштами в сумі 5 665,5 тис. гривень.**

На виконання пункту 5 Порядку № 587 Мінагрополітики наказом від 12.03.2018 № 131 «Про визначення напрямів державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства» та внесеними змінами до нього (від 08.11.2018 № 540, від 12.12.2018 № 588, від 20.12.2018 № 640) у 2018 році визначено напрями державної підтримки та обсяги фінансування (табл. 4).

Протягом 2018 року неодноразово **змінювались напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 2801350, обсяги видатків за ними, що негативно вплинуло на стимулювання сільськогосподарських товаровиробників в галузях хмелярства, садівництва, виноградарства та ягідництва.**

Як встановлено аудитом, Мінагрополітики у 2018 році за КПКВК 2801350 не передбачалось фінансування витрат з проведення науково-технічних досліджень та здійснення розробок у зазначених галузях, витрат, пов'язаних із зміцненням матеріально-технічної бази галузевих наукових закладів та їх дослідних господарств, а також витрат на участь України в науково-практичній роботі Міжнародної організації виноградарства та виноробства, як передбачає пункт 4 Порядку № 587, відповідно до якого передбачається до 5 відс. бюджетних коштів, на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Крім того, не компенсувались витрати з встановлення шпалер та будівництва систем краплинного зрошення, проведення робіт із закладення насаджень та догляду за ними, придбання спеціалізованої техніки тощо.

Таблиця 4

Напрями державної підтримки за бюджетною програмою 2801350 та передбачений обсяг їх фінансування у 2018 році відповідно до наказів Мінагрополітики

тис. грн

Наказ Мінагрополітики №, дата	Напрями державної підтримки за бюджетною програмою 2801350 та передбачений обсяг фінансування	
	Придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю	Будівництво холодильників з регульованим газовим середовищем та камер швидкого заморожування плодів і ягід, придбання ліній товарної обробки плодів
від 12.03.2018 № 131	300000,0	
від 08.11.2018 № 540	207000,0	93000,0
від 12.12.2018 № 588	268345,0	31655,0
від 20.12.2018 № 640	268345,0 (сума фінансування за напрямом залишилась незмінною)	131655,0

Відповідно до звіту про виконання паспорта бюджетної програми станом на 01.01.2019 за КПКВК 2801350 заплановано кошти державного бюджету за чотирма напрямками, фактично використовувались за двома напрямками (табл. 5).

Таблиця 5

Напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» у 2018 році

тис. грн

Напрями використання бюджетних коштів	Затверджено у паспорті	Касові видатки	Відхилення
Часткова компенсація витрат з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю	268 345,0	260 462,4	- 7 882,6
Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем	123 925,0	133 872,1	9 947,1
Часткова компенсація витрат з придбання ліній товарної обробки плодів	2 380,0	–	- 2 380,0
Часткова компенсація витрат з будівництва камер швидкого заморожування плодів і ягід	5 350,0	–	- 5 350,0
Разом	400 000,0	394 334,5	- 5 665,5

Аудитом встановлено, що кошти державного бюджету за КПКВК 2801350 у 2018 році використані за двома напрямками:

часткова компенсація витрат з придбання садивного матеріалу плодово-

ягідних культур, винограду та хмелю – 260 462,4 тис. грн, що становить 97 відс. запланованих (268 345 тис. гривень);

часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем – 133 872,1 тис. грн, що перевищує на 9 947,1 тис. грн плановий показник (123 925,0 тис. гривень).

Аудитом встановлено, що Мінагрополітики спрямовано дев'яти суб'єктам господарювання компенсацію за напрямом, передбаченим у паспорті бюджетної програми КПКВК 2801350 «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем», кошти державного бюджету у сумі **130 574 тис. грн, що на 6 649 тис. грн більше обсягу, передбаченого вказаним напрямом бюджетної програми (123 925 тис. грн), та відповідно до статті 119 Бюджетного кодексу України є нецільовим використанням бюджетних коштів, а також є порушенням бюджетного законодавства (стаття 116 Бюджетного кодексу України), що має ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 210 Кримінального кодексу України.**

Аудитом встановлено, що комісією Мінагрополітики за відсутності визначеного пріоритету державної підтримки, зокрема напряму «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем» (як передбачено абзацом восьмим пункту 5 Порядку № 587), визначено Перелік суб'єктів господарювання, які мають право на отримання компенсації витрат, пов'язаних з будівництвом холодильників з регульованим газовим середовищем.

Довідково. Згідно з абзацом восьмим пункту 5 Порядку № 587 залежно від обсягів бюджетних коштів на відповідний рік та пріоритетності окремих напрямів державної підтримки Мінагрополітики визначає напрями, за якими буде надаватись державна підтримка у такому бюджетному році.

Цей напрям державної підтримки затверджено лише 8 листопада 2018 року (наказ Мінагрополітики від 08.11.2018 № 540), а зміни до паспорта бюджетної програми, відповідно до яких затверджено цей напрям, внесені спільним наказом Мінагрополітики та Мінфіну від 20.12.2018 № 639/1069.

Водночас документи від суб'єктів господарювання для отримання часткової компенсації витрат з будівництва холодильників комісією Мінагрополітики приймалися в період з 27 липня по 26 жовтня 2018 року, розгляд яких відбувся лише 20.09.2018, 01.11.2018 та 11.12.2018, що підтверджується протоколами № 9, № 11 та № 13.

Рішенням комісії всі заявники – суб'єкти господарювання були включені до Переліку суб'єктів господарювання, які мають право на отримання компенсації витрат з будівництва холодильників. У подальшому відповідно до рішення комісії Мінагрополітики (протокол від 20.12.2018 № 15) розраховано остаточний обсяг компенсації та схвалено розподіл коштів дев'яти суб'єктам господарювання (двох суб'єктів господарювання не включено до розподілу коштів у зв'язку із неподанням документів, що підтверджує завершення будівництва об'єкта) у сумі 130 574 тис. гривень. На підставі наказу Мінагрополітики від 20.12.2018 № 641 «Про розподіл коштів за бюджетною

програмою 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів та ягідників і нагляд за ними» 22.12.2018 бюджетні кошти у сумі 130 574,0 тис. грн спрямовані суб'єктам господарювання.

Таким чином, розглядалися документи комісією Мінагрополітики 20.09.2018 та 01.11.2018 без визначеного наказом Мінагрополітики та затвердженого паспортом бюджетної програми напряму «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем», 11.12.2018 – без затвердженого паспортом бюджетної програми напряму.

Довідково. Для отримання компенсації витрат за напрямом «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем», суб'єкти господарювання відповідно до Порядку № 587 (пункт 9, підпункт 1) повинні подавати відповідні документи утвореній Мінагрополітики комісії до 1 серпня, а розгляд їх комісією проводиться до 1 числа місяця, що настає за місяцем отримання документів, за результатами якого складається перелік суб'єктів господарювання, які мають право на отримання компенсації витрат, пов'язаних з будівництвом холодильників з регульованим газовим середовищем.

Таким чином, внаслідок невизначення Міністерством аграрної політики та продовольства України відповідно до абзацу восьмого пункту 5 Порядку № 587 напряму «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем» пріоритетним, комісією Мінагрополітики в окремих випадках приймалися та розглядалися документи суб'єктів господарювання для отримання такої компенсації.

Крім того, Мінагрополітики включено недостовірні дані до звіту про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2801350 станом на 01.01.2019 в частині невірною відображення безспірного списання коштів у сумі **2 281,4 тис. грн за напрямом використання коштів «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем», що відповідно до статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.**

Довідково. Відповідно до статті 116 Бюджетного кодексу порушенням бюджетного законодавства визнається порушення учасником бюджетного процесу встановлених цим Кодексом чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання, зокрема включення недостовірних даних до звітів про виконання паспортів бюджетних програм, а також порушення порядку та термінів подання таких звітів.

У 2018 році Державною казначейською службою здійснено безспірне списання бюджетних коштів за КПКВК 2801350 на користь ПАТ «Радсад» (виконавчий лист Миколаївського окружного адміністративного суду від 23.01.2018 по справі № 814/2856/16), ТОВ «Українська ягода» (виконавчий лист Житомирського окружного адміністративного суду від 04.04.2018 по справі № 806/3036/17), ТОВ «Агро Фрукта Бішків» (виконавчий лист Львівського окружного адміністративного суду від 03.04.2018 по справі № 813/4613/16) на загальну суму **3 298,1 тис. грн** (погашення незареєстрованої Казначейством кредиторської заборгованості), що

відповідно до статті 6 Закону України від 05.06.2012 № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» є збитками державного бюджету.

Проведеним аудитом встановлено, що у 2018 році 171 суб'єкту господарювання компенсовано витрати з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю загальною сумою **262 462,4 тис грн**, які закладені на площі **3 907,1 га**, що становить **76,3 відс.** загальної площі закладених у 2018 році насаджень (**5 123,8 га**), з них компенсовано садивний матеріал:

- **зерняткових культур** – 70 090,8 тис. грн, закладений на площі 573,7 га, що становить 77,9 відс. загальної площі закладених зерняткових культур (736,3 га);

- **кісточкових культур** – 18 735,3 тис. грн, закладений на площі 294,4 га, що становить 45,1 відс. загальної площі закладених кісточкових культур 653,9 га;

- **ягідників** – 85 618,4 тис. грн, закладений на площі 903,6 га, що становить 96,4 відс. загальної площі закладених ягідників (937,7 га);

- **горіху** – 76 204,8 тис. грн, закладений на площі 1900,1 га, що становить 85,0 відс. загальної площі закладених насаджень горіху (2234,7 га);

- **винограду** – 9 544,8 тис. грн, закладений на площі 229,1 га, що становить 43,5 відс. загальної площі закладених виноградників (527,1 га);

- **хмелю** – 268,3 тис. грн, закладений на площі 6,2 га, що становить 18,2 відс. загальної площі закладених хмільників (34,1 гектар).

Крім того, Мінагрополітики у 2018 році частково компенсовано дев'яти суб'єктам господарювання витрати з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем ємністю **14060 тонн** (від 960 до 2500 т) у сумі 130 574,0 тис. грн, що становить 73,7 відс. загальних витрат на їх будівництво (177 099,0 тис. гривень).

Завершення будівництва холодильників підтверджено сертифікатами Державної архітектурно-будівельної інспекції про відповідність закінченого будівництвом об'єкта, актами готовності об'єкта до експлуатації та звітами щодо виїзних перевірок, проведених комісіями районних та обласних держадміністрацій.

Слід зазначити, що підприємства, які отримали компенсацію, є в основному виробниками зерняткових культур. При цьому технологія зберігання в холодильниках з регульованим газовим середовищем дозволяє зберігати плоди зерняткових культур більше року і дає можливість забезпечити цілорічне надходження продукції, як на вітчизняний, так і на зовнішній ринки, що значною мірою сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, ефективності галузі, забезпеченню стабільності ринків плодової продукції.

У зв'язку з відсутністю заявок для компенсації витрат з придбання ліній товарної обробки плодів та будівництва камер швидкого заморожування плодів і ягід не були виконані відповідні показники паспорта.

Заходами державного зовнішнього фінансового контролю, здійсненими в ході аудиту у департаментах, управліннях та відділах агропромислового розвитку обласних і районних державних адміністрацій, встановлені недоліки та порушення, які спричинені неналежним контролем.

Проведеним аудитом в Управлінні регіонального розвитку Могилів-Подільської райдержадміністрації Вінницької області встановлено, що районною комісією з розгляду заяв про компенсацію та документів, поданих суб'єктами господарювання за рахунок бюджетних коштів на розвиток хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними, в порушення пунктів 5, 8 Порядку № 587 до зведених відомостей про фактичні витрати та попередні обсяги компенсації включено для подання на розгляд Мінагрополітики вартість саджанців горіха грецького, ввезених іноземним інвестором як майновий внесок до статутного капіталу ТОВ «Український волоський горіх».

Слід зазначити, що Порядком № 587 передбачено компенсацію витрат, зокрема, за напрямом: придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю та не передбачено компенсацію вартості садивного матеріалу як майновий внесок до статутного капіталу суб'єкту господарювання.

Довідково. Повноваження щодо прийняття рішення про компенсацію понесених витрат пунктом 12 Порядку № 587 віднесено до компетенції комісії, утвореної Мінагрополітики, яка вивчає інформацію про попередні обсяги компенсації, подану, зокрема, районними комісіями, та визначає остаточний обсяг компенсації, що затверджується наказом Мінагрополітики за кожним суб'єктом господарювання. Утворена Мінагрополітики комісія приймає також остаточне рішення у разі виникнення розбіжностей під час визначення обсягів компенсації між суб'єктами господарювання та відповідними комісіями.

Рішення комісії Міністерства аграрної політики та продовольства України з питань державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства (протокол № 8 від 28.08.2018) та наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.10.2018 № 500, яким розподілено Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації кошти в сумі 27 852,3 тис. грн для компенсації ТОВ «Український волоський горіх» (Могилів-Подільський район), не відповідають пункту 5 Порядку № 587, оскільки це товариство фактично не понесло витрати на придбання садивного матеріалу. Так, в акті аудиту зазначено, що отримання ТОВ «Український волоський горіх» саджанців горіха є негрошовим внеском інвестора (інвестицією) до статутного фонду товариства. Надходження саджанців не пов'язане із зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, а тому не може визнаватись витратами на їх придбання, згідно з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», у зв'язку з чим їх вартість не підлягає відшкодуванню відповідно до вимог пункту 5 Порядку № 587.

У ТОВ «Український волоський горіх» 29.03.2018 збільшився статутний капітал на суму 39 984,1 тис. грн, тобто товариство стало власником саджанців

горіха, переданих йому засновником як внесок до статутного капіталу, а вартість цього садивного матеріалу не включається до складу витрат відповідно до статті 1 Закону України від 16.07.1999 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та пункту 6 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Довідково. Пунктом 5 Порядку № 587 передбачено, що витрати, які підлягають компенсації, визначаються згідно з відповідним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку.

Для цілей бухгалтерського обліку Закон № 996 визначає, що витратами є зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками); доходами є збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, веде до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників). Аналогічні положення містяться у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318⁸, та Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290⁹.

Таким чином, Мінагрополітики як головним розпорядником бюджетних коштів та виконавцем бюджетної програми за КПКВК 2801350 спрямовано кошти державного бюджету (КПКВК 2801350) у сумі 27 852,3 тис. грн на компенсацію майнового внеску до його статутного капіталу, а не витрат на придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю, чим допущено порушення Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 (далі – Порядок № 587), та наказів Мінагрополітики № 131 від 12.03.2018 «Про визначення напрямів державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства на 2018 рік» і № 151 від 20.03.2018 «Про затвердження нормативів, у межах яких проводиться компенсація у виноградарстві, садівництві і хмелярстві, форм звітності та переліку обладнання, механізмів і техніки» (zareєстрованого у Мін'юсті 28.03.2018 за № 373/31825) (далі – Наказ № 151). В цих діях посадових осіб комісії Мінагрополітики з питань державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства та Міністерства аграрної політики та продовольства України вбачаються ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 364 Кримінального кодексу України (зловживання владою або службовим становищем).

Проведеним аудитом в Департаменті агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації встановлено, що на підставі клопотання Вінницької обласної комісії в порушення пунктів 12, 14 Порядку № 587 комісією Мінагрополітики включено

⁸ Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 січня 2000 р. за № 27/4248.

⁹ Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 грудня 1999 р. за № 860/4153.

ТОВ «Агрокомплекс» до переліку суб'єктів господарювання, які мають право на отримання компенсації витрат з будівництва холодильників. Слід зазначити, що правова неврегульованість в частині здійснення розрахунку компенсації витрат у разі будівництва холодильників іншою ємністю, ніж зазначена у нормативах, визначених Наказом № 151, призвела до здійснення комісією Мінагрополітики розрахунку цієї компенсації за індивідуальною формулою, не передбаченою зазначеним наказом, що призвело до виплати компенсації ТОВ «Агрокомплекс» з перевищенням гранично допустимого обсягу в загальній сумі 278,7 тис. грн, якщо виходити з мінімально встановленого нормативу.

Довідково. За поясненням Мінагрополітики, у разі подання суб'єктом господарювання до компенсації витрат з будівництва холодильника з відмінною від встановленої нормативами ємності, але загальною ємністю від 500 тонн, комісією Мінагрополітики здійснюється розрахунок обсягу компенсації з урахуванням фактичної ємності об'єкта від встановленого норматива.

У випадку подання до компенсації витрат з будівництва холодильника з РГС, в якому передбачається будівництво камер, ємність яких коливається між ємностями, встановленими нормативами, розрахунок здійснюється шляхом додавання нормативу, передбаченого за камеру меншої ємності та вартості кожної додаткової тонни в камері, визначеної виходячи з різниці нормативу вартості таких камер.

За результатами аудиту, проведеного в Відділі агропромислового розвитку Вишгородської райдержадміністрації та Відділі агропромислового розвитку Васильківської райдержадміністрації Київської області, встановлено використання бюджетних коштів за КПКВК 2801350 з порушенням пунктів 7 та 8 Порядку № 587 на загальну суму 354,0 тис. грн, а саме:

вартість саджанців чорниці, визначена в актах витрат насіння і садивного матеріалу ТОВ «Фемілі Гарден» (Вишгородський район) за вересень – жовтень 2018 року (№ 1-22), перевищувала вартість ввезених саджанців чорниці, що призвело до прийняття Вишгородською районною комісією рішення виплати товариству компенсації в сумі 5,2 тис. грн, яка не підтверджувалася первинними бухгалтерськими документами товариства;

за відсутності у ТОВ «АГРОФЕРМЕР» (Васильківський район) належно оформлених документів, що посвідчують право користування земельними ділянками площею 5,012 га (відсутність державної реєстрації трьох договорів суборенди землі загальною площею 15,753 га відповідно до вимог статті 4 Закону України від 01.07.2004 № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»), Васильківська районна комісія надала висновок щодо подання суб'єктом господарювання повного пакета документів та визначила попередній обсяг компенсації, а відділ агропромислового розвитку Васильківського району перерахував кошти державного бюджету за саджанці, які висаджені на цих земельних ділянках, на суму 348,8 тис. гривень.

Крім того, прийняття комісією Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації Київської області до розрахунку компенсації ТОВ «Голдбері» кількості саджанців, яка перевищує

норматив, встановлений Наказом № 151, призвело до використання коштів у сумі 78,1 тис. грн з порушенням пункту 5 Порядку № 587.

Проведеним аудитом у Департаменті агропромислового розвитку Харківської облдержадміністрації встановлено, що на підставі рішення районної комісії, утвореної Богодухівською райдержадміністрацією, прийнято заяву щодо виплати ПП «Агрофірма Світанок» компенсації витрат на придбання садивного матеріалу з порушенням термінів, а саме 28.11.2018 (установлений термін Порядком № 587 до 20.11.2018), як наслідок, кошти державного бюджету у сумі **879,6 тис. грн, спрямовані ПП «Агрофірма Світанок» за придбані саджанці горіху, використані з порушенням Порядку № 587.**

В Управлінні аграрної політики Одеської облдержадміністрації встановлено факти використання бюджетних коштів за КПКВК 2801350 з недотриманням вимог пункту 16 Порядку № 587¹⁰ у частині порушення терміну оплати заборгованості за садивний матеріал у загальній сумі **6 606,5 тис. грн, а саме:**

- **191,6 тис. грн – СФГ ім. Академіка Унанова** Балтського району Одеської області погашено заборгованість господарству Моуліс, (м. Дарувар, Хорватія) за саджанці фундука на шість днів пізніше встановленого терміну (18.01.2019, необхідно подати структурному підрозділу платіжне доручення про сплату 11.01.2019);

- **5046 тис. грн** приватним малим підприємством «Інавтострах» Біляївського району Одеської області погашено заборгованість «AGRIGEORGIA LLC» за садивний матеріал на п'ять місяців та десять днів пізніше встановленого терміну (перераховано 22.02.2019, необхідно подати структурному підрозділу платіжне доручення про сплату – 11.09.2018);

- **1368,9 тис. грн** погашено приватним малим підприємством «Інавтострах» Біляївського району Одеської області заборгованість ФОП Філенко І. М. за садивний матеріал з порушенням терміну від 20 до 42 днів (перераховано у період 31.01.2019 – 22.02.2019, необхідно подати структурному підрозділу платіжне доручення про сплату 11.01.2019).

Мінагрополітики, як головним розпорядником коштів державного бюджету та виконавцем бюджетної програми за КПКВК 2801350 не забезпечено належного управління коштами державного бюджету у сумі 5 665,5 тис. грн, допущено нецільове використання бюджетних коштів у сумі 6 649 тис. грн, з порушенням законодавства – 38 330,6 тис. грн та

¹⁰ Відповідно до пункту 16 Порядку № 587 у разі наявності заборгованості за матеріали, роботи та послуги за представленими до компенсації витратами суб'єкти господарювання у двотижневий строк після надходження бюджетних коштів подають Міністерству аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, структурним підрозділам з питань агропромислового розвитку обласних або управлінню промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації платіжне доручення про її сплату.

нанесено збитки державному бюджету у сумі 3 298,1 тис. гривень.

Слід зазначити, що з метою розвитку з 2017 року відновлено бюджетну підтримку цієї галузі, що дозволило збільшити площі закладення насаджень, стимулювати нарощування будівництва об'єктів інфраструктури. Обсяги зазначеної підтримки на сьогодні обмежені і дозволяють лише частково фінансувати такі першочергові потреби, як закупівля садивного матеріалу, будівництво холодильників з регульованим газовим середовищем, **однак недостатні для фінансування витрат з встановлення шпалери та будівництва систем краплинного зрошення, проведення робіт із закладення насаджень та догляду за ними, придбання спеціалізованої техніки тощо.** Зазначене не дозволяє наростити темпи закладення насаджень за інтенсивними технологіями та створити потужну інфраструктуру галузей щоби бути конкурентоспроможними не лише на внутрішньому, а й на світових ринках.

На час проведення аудиту обсяги вітчизняного виробництва фруктів становлять близько 60 відс. потреби для забезпечення науково обґрунтованих норм споживання плодів і ягід.

Для створення нових насаджень плодово-ягідних культур та винограду необхідно забезпечити стабільну державну фінансову підтримку, що дозволить забезпечити внутрішні потреби та збільшити експортний потенціал галузі.

Отже, на сьогодні державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними недостатня для досягнення стратегічних цілей бюджетної програми, зокрема, розвитку сільськогосподарських товаровиробників і стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та гарантування продовольчої безпеки держави.

Крім того, відсутність чітких пріоритетів розвитку галузі хмелярства, садівництва, виноградарства та ягідництва спричинила протягом 2018 року зміну напрямів використання бюджетних коштів за КПКВК 2801350, обсяги видатків за ними, що негативно вплинуло на стимулювання сільськогосподарських товаровиробників цієї галузі.

3.2. Фактичний стан справ та оцінка використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»

Стратегічними цілями, на досягнення яких спрямована реалізація бюджетної програми за КПКВК 2801540, є гарантування продовольчої безпеки, розширення участі України у забезпеченні світового ринку сільськогосподарською продукцією, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, ефективності галузей, забезпечення стабільності ринків.

Метою бюджетної програми є державна підтримка розвитку галузі тваринництва.

Завданнями бюджетної програми є державна підтримка розвитку галузі тваринництва, забезпечення стабілізації чисельності поголів'я сільськогосподарських

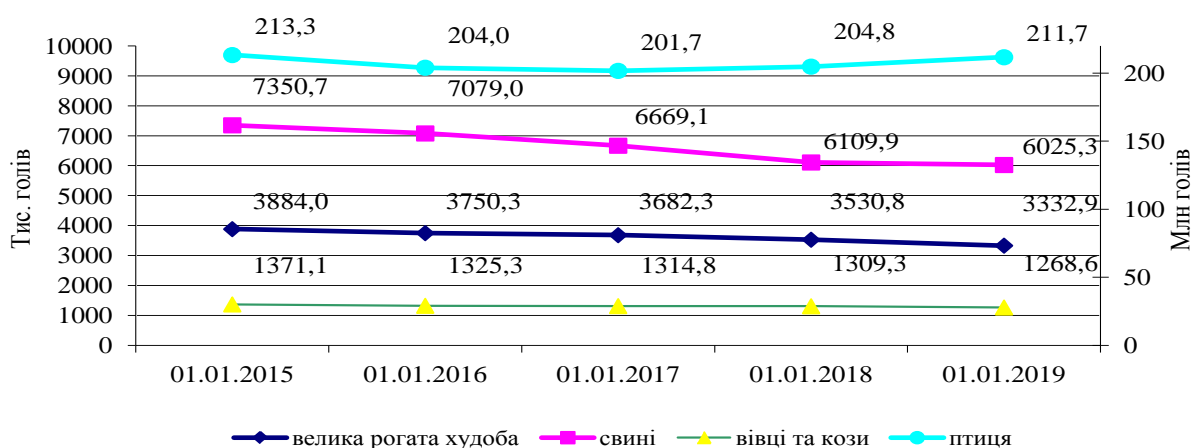
тварин у сільськогосподарських підприємствах та збільшення їх продуктивності, підвищення генетичного потенціалу. Збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва. Підвищення інвестиційної привабливості галузі тваринництва.

Загальний стан розвитку галузі тваринництва в Україні

Проведений в ході аудиту аналіз даних засвідчив, що галузь тваринництва, на державну підтримку якої протягом 2014–2018 років використано **2 956,5 млн грн** бюджетних коштів, з яких **80 відс. (2 389,8 млн грн)** у **2018 році**, має тенденцію до зниження за основними показниками діяльності.

Так, зокрема, аудит засвідчує стійку тенденцію до подальшого зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин в усіх господарствах (сільськогосподарських підприємствах та господарствах населення) (діаграма б).

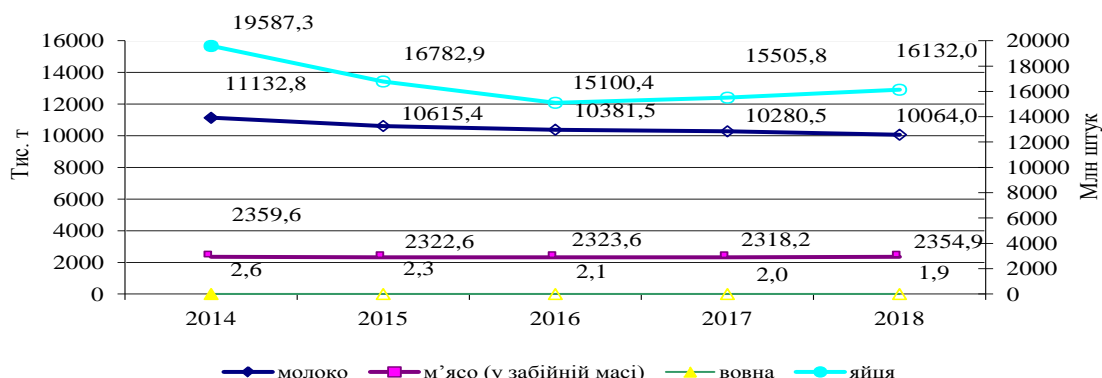
Діаграма б. Динаміка кількості сільськогосподарських тварин

Зокрема, аналіз даних діаграми б показує, що за останні п'ять років поголів'я свиней скоротилося на **18 відс.**, великої рогатої худоби – на **14,2 відс.**, овець та кіз – на **7,5 відсотка**. Поголів'я птиці знижувалося до 2016 року, проте в 2017–2018 роках спостерігається тенденція до збільшення.

Негативна динаміка поголів'я сільськогосподарських тварин відобразилася на виробництві основних видів продукції тваринництва (діаграма 7).

Діаграма 7. Динаміка виробництва основних видів продукції тваринництва

Так, за останні п'ять років виробництво молока скоротилося на **9,6 відс.**, м'яса (у забійній вазі) – на **0,2 відс.**, вовни – на **26,9 відсотка**. Виробництво яєць мало тенденцію до зниження до 2016 року і лише останні два роки

збільшується. Проте в 2018 році було меншим на **17,6 відс.** від обсягів 2014 року.

Аналіз статистичних показників виробництва продукції тваринництва сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення засвідчив, що у 2017–2018 роках обсяг виробництва відповідно становив:

62,1 та 37,9 відс. – за реалізацією на забій сільськогосподарських тварин (у живій масі);

27,1 та 72,9 відс. – за виробництвом молока;

54,6 та 45,4 відс. – за кількістю одержаних яєць від птиці свійської (табл. 6).

Таблиця 6

Виробництво продукції тваринництва у 2017, 2018 роках*

Продукція тваринництва	Підприємства			Господарства населення		
	2017	2018	Частка виробництва	2017	2018	2018 відс. до 2017
Реалізація на забій сільськогосподарських тварин (у живій масі), тис. т	2013,2	2079,3	62,1	1253,7	1238,8	37,9
Виробництво молока, тис. т	2765,7	2755,7	27,1	7514,8	7308,3	72,9
Кількість одержаних яєць від птиці свійської, млн шт	8365,3	8900,4	54,6	7140,5	7238,1	45,4
Виробництво вовни, т	255	237	12,7	1712	1676	87,3

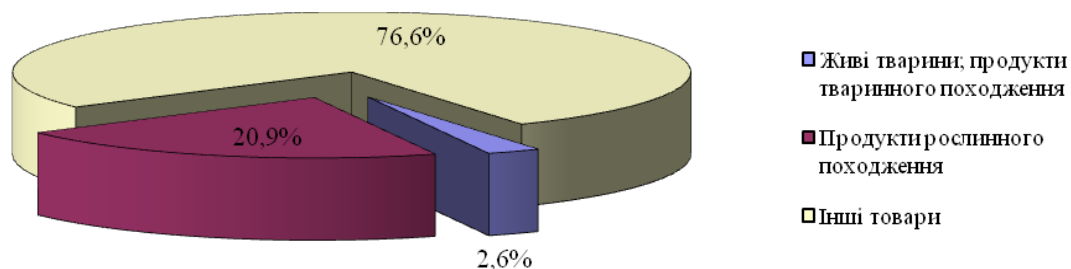
*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та в Донецькій та Луганській областях.

Аналіз даних виробництва продукції тваринництва у 2018 році засвідчує, що в структурі реалізації підприємствами на забій сільськогосподарських тварин (у живій масі) найбільшу частку займають птиця свійська **68,6 відс. (1426,7 тис. т)** та свині **24,1 відс. (499,9 тис. т)**. Реалізація підприємствами на забій великої рогатої худоби (у живій масі) становила **7,1 відс. (147,9 тис. т)**, овець і кіз **0,1 відс. (2,4 тис. т)**, інших видів тварин **0,1 відс. (2,4 тис. тонн)**.

Слід зазначити, що в підприємствах у 2018 році збільшився обсяг реалізації на забій лише птиці свійської на 7 відс. та овець і кіз на 6,5 відсотка. Реалізація на забій решти видів тварин зменшилася: кролів на 12,4 відс., великої рогатої худоби на 7,8 відс., свиней на 3 відсотка.

Проведений під час аудиту аналіз даних також засвідчив, що у 2018 році в структурі експорту України живі тварини та продукти тваринного походження становлять 2,6 відсотка. В основному в 2018 році експортувалось: м'ясо та їстівні субпродукти на суму 646 118,9 тис. дол. США; молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед на суму 481 250,3 тис. дол. США; живі тварини на суму 45 786,6 тис. дол. США; риба і ракоподібні на суму 24 981,4 тис. дол. США. Хоча експорт живих тварин та продуктів тваринного походження в 2018 році збільшився на 9,2 відс. в порівнянні з 2017 роком, його обсяги залишаються незначними відносно експорту продуктів рослинного походження – 9 886 337,1 тис. дол. США, або 20,9 відс. експорту України (діаграма 8).

Діаграма 8. Товарна структура експорту України у 2018 році

Слід зазначити, що серед продуктів рослинного походження в основному експортуються зернові культури, обсяг яких у 2018 році становив 41,7 млн тонн (7 240 723,1 тис. дол. США, або 15,3 відс. експорту України), які продаються переважно як фуражне зерно (кукурудза – 21,4 млн тонн, пшениця – 16,4 млн тонн, ячмінь – 3,6 млн тонн, інші зернові – 0,3 млн тонн) і використовуються для відгодівлі худоби. Наприклад, у 2018 році на годівлю сільськогосподарських тварин в Україні витрачено 123,8 млн ц кормових одиниць¹¹ кормів усіх видів, з них: концентрованих кормів – 103,2 млн ц кормових одиниць.

Довідково. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо проведення розрахунків витрат кормів сільськогосподарським тваринам у господарствах всіх категорій, затверджених наказом Державного комітету статистики України від 24.01.2008 № 18, вміст кормових одиниць в 1 кг кукурудзи – 1,33 кг, пшениці – 1,27 кг, ячменю – 1,15 кг.

Тобто Україна щорічно експортує близько 534 млн ц кормових одиниць при річному витрачанні на годівлю сільськогосподарських тварин 103,2 млн ц кормових одиниць, або більше ніж у п'ять разів.

▪ **Оцінка стану використання коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»**

Законом № 2246 за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» передбачено обсяг бюджетних асигнувань загального фонду в сумі 4 000 000,0 тис. гривень. При цьому аудитом встановлено, що в бюджетному запиті на 2018–2020 роки за КПКВК 2801540 на 2018 рік передбачено видатки за загальним фондом у сумі лише 2 300 000 тис. гривень. Водночас обґрунтування необхідності передбачення видатків на 2018 рік в п. 11 бюджетного запиту не викладено, що є недотриманням статті 35 Бюджетного кодексу України та пункту 4.12 розділу IV Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Мінфіну від 06.06.2012 № 687, зареєстрованої у Мін'юсті 26.06.2012 за № 1057/21369. Також не виконано вимоги Закону № 1877 (пункт 8 статті 15) – розрахунок розміру бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації (за об'єктами та сумами) не надано як додаток до проекту закону України про Державний бюджет України на 2018 рік.

Крім того, аудитом встановлено, що такі **напрями використання**

¹¹ Кормова одиниця – одиниця вимірювання загальної поживності кормів.

бюджетних коштів, як „Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності” та «Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб», за якими виділено та використано 511 906,6 тис. грн та 320 081,4 тис. грн відповідно, **бюджетним запитом не передбачались**.

Слід зазначити, що відповідно до п. 12.4 бюджетного запиту, обсяг видатків, не забезпечених граничним обсягом, становив 297 443 тис. гривень. Зокрема, недостатньо коштів для фінансування утримання локальних і зникаючих вітчизняних порід (120 000 тис. грн), фінансування робіт з розробки програмного забезпечення, наповнення, видання та ведення Державного реєстру суб'єктів племінної справи у тваринництві (15 000 тис. грн), відшкодування витрат на оплату послуг з ідентифікації та реєстрації тварин фізичним особам – власникам цих тварин (162 443 тис. гривень). Ці заходи, за наявності бюджетних призначень, не були профінансовані.

Аудитом встановлено, що за бюджетною програмою за **КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» використано кошти державного бюджету у сумі 2 389 844,2 тис. грн**, що становить 99,5 відс. запланованих обсягів (2 401 000 тис. гривень).

Залишок невикористаних коштів за КПКВК 2801540 у сумі 11 155,8 тис. грн повернуто до бюджету, що є свідченням **неефективного управління бюджетними коштами**.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.02.2018 № 128-р, відповідно до статті 32 Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», здійснено розподіл коштів у сумі 4 000 000 тис. грн, передбачених у державному бюджеті за програмою 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» на 2018 рік. У зв'язку зі зменшенням обсягу видатків розпорядженнями № 790-р та № 1005-р до розподілу коштів за напрямами було внесено зміни, в результаті яких остаточний обсяг коштів становив 2 401 000 тис. гривень.

Згідно зі Звітом про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2801540, станом на 01.01.2019, кошти державного бюджету у сумі 2 389 844,2 тис. грн використовувались за шістьма напрямами (табл. 7).

Механізм використання коштів державного бюджету за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» у 2018 році визначено Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107.

**Напрями використання бюджетних коштів
за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» у 2018 році**

тис. грн

Напрями використання бюджетних коштів	Затверджено паспортом	Касові видатки	Залишок невикори- станих коштів
Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура	4 000	3 747,7	- 252,3
Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів	65 000	62 926,1	- 2 073,9
Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності	515 000	511 906,6	- 3 093,4
Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб	322 000	320 081,4	- 1 918,6
Часткове відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів вітчизняного походження та племінних телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного напрямку продуктивності, свинок та кнурців, вівцематок, баранів, ярк і сперми бугаїв та ембріонів великої рогатої худоби, які мають племінну (генетичну) цінність	215 000	214 502,5	- 497,5
Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції	1 280 000	1 276 679,9	- 3 320,1
Разом	2 401 000	2 389 844,2	- 11 155,8

Згідно з Порядком № 107 (пункт 4) бюджетні кошти спрямовуються на державну підтримку за такими напрямками:

1) часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура (рибництво);

2) часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки

сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих без урахування податку на додану вартість за рахунок банківських кредитів;

3) спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності;

4) спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби;

5) часткове відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності, свинок та кнурців, вівцематок, баранів, ярок і сперми бугаїв та ембріонів великої рогатої худоби, які мають племінну (генетичну) цінність;

б) часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.

Зазначеним порядком визначені і розміри (суми) бюджетних коштів, які спрямовуються на надання державної підтримки за відповідним напрямом.

Відповідно до пункту 2 Порядку № 107 головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінагрополітики; розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня – структурні підрозділи облдержадміністрацій, що забезпечують виконання функцій з питань агропромислового розвитку.

Згідно з пунктом 5 Порядку № 107 розподіл бюджетних коштів за напрямами надання державної підтримки та їх перерозподіл протягом року з урахуванням фактичного обсягу використання здійснюються відповідно до статті 32 Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік».

Для надання державної підтримки Мінагрополітики утворює комісію, яка є постійно діючим органом, затверджує її склад, положення про неї та форми заявок, що подаються для отримання державної підтримки, а також реєстрів, що формуються відповідно до цього Порядку.

Водночас, варто зауважити, що Законом № 1877, а саме статтею 15, визначені мета та форми здійснення державної підтримки виробників продукції тваринництва, якими є бюджетна дотація та спеціальна бюджетна дотація, а також надано визначення терміну «бюджетна дотація» (п. 15.1). Так само у статті 16¹ цього ж Закону надано визначення терміну «бюджетна дотація», визначено мету цієї дотації задля «розвитку сільськогосподарських виробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції» та встановлено обмеження загального обсягу такої дотації з 1 січня 2018 року в розмірі 150 млн гривень.

Аудиторами було звернуто увагу, що мета та завдання, які зазначені в статтях 15 та 16¹, при визначенні змісту бюджетної дотації є ідентичними тим, що вказані в паспорті бюджетної програми на 2018 рік за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» та Порядку № 107.

А отже, на думку аудиторів, Мінагрополітики при розробленні бюджетної програми та порядку використання коштів за КПКВК 2801540 необхідно було

врахувати вимоги норм Закону № 1877 в їх системному зв'язку. Відсутність системної єдності при реалізації норм Закону № 1877 призвела до використання частини коштів (832 278,8 тис. грн), передбачених на державну підтримку галузі тваринництва за КПКВК 2801540, з недотриманням вимог Закону № 1877.

▪ *Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура*

▪ *Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів*

Відповідно до Порядку № 107 Мінагрополітики у 2018 році кошти державного бюджету за напрямками «Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими на покриття витрат, пов'язаних із впровадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура» та «Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів» перераховувало банкам-резидентам України, з якими підписано Меморандуми про загальні засади співробітництва, а саме: Публічному акціонерному товариству акціонерний банк «Укргазбанк», Публічному акціонерному товариству «Державний експортно-імпорتنний банк України», Акціонерному товариству «Райффайзен Банк Аваль», Публічному акціонерно-комерційному банку «Львів», Публічному акціонерному товариству «ПроКредит банк», Публічному акціонерному товариству «Банк інвестицій і заощаджень», Акціонерному товариству «Скай банк».

Організаційні схеми використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за програмою «Державна підтримка галузі тваринництва» із залученням банківських установ, наведені в додатках 2, 3.

Аудитом встановлено, що Меморандуми про загальні засади співробітництва між Міністерством аграрної політики та продовольства України та вказаними банками укладено Державним секретарем Мінагрополітики Андроновим В. Є. Проте відповідно до пункту 19 частини другої статті 8 Закону України від 17.03.2011 № 3166 «Про центральні органи виконавчої влади» до повноважень міністра віднесено представлення міністерства у публічно-правових відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами. Згідно з пунктами 10 та 10¹ Положення про Міністерство аграрної політики та

продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 №1119, повноваження представляти Мінагрополітики у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами і організаціями в Україні належить Міністру, а не Державному секретарю. **Тобто Державним секретарем Мінагрополітики перевищено повноваження під час укладання Меморандумів про загальні засади співробітництва з банками, що є недотриманням пункту 10-1 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України.**

Серед принципів, на яких укладено меморандуми з метою організації співпраці при реалізації програм державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, визначено ефективність та цільове використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України для фінансової підтримки підприємств, які здійснюють діяльність у галузі тваринництва.

Обсяг коштів передбачений паспортом бюджетної програми за напрямом *«Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура»* становив 4 000 тис. грн, з яких касові видатки – 3 747,7 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що державною підтримкою галузі тваринництва за цим напрямом у 2018 році скористалися лише чотири суб'єкти господарювання, які залучили 63,2 млн грн банківських кредитів, зокрема:

1. ТОВ «Пелском» за кредитом на покриття витрат капітального (інвестиційного характеру), пов'язаних із провадженням діяльності у галузі звірівництво (часткова компенсація відсоткової ставки – 2016,4 тис. грн) та покриття виробничих витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузі звірівництво (часткова компенсація відсоткової ставки – 1382,5 тис. гривень);

2. ТОВ «Лаурсен Аквакультура» за кредитом на покриття витрат пов'язаних із провадженням діяльності у галузі аквакультура (часткова компенсація відсоткової ставки – 178,6 тис. гривень);

3. ТЗДВ «Закарпатський рибокомбінат» за кредитом на покриття витрат виробничих, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура (часткова компенсація відсоткової ставки – 115,4 тис. гривень);

4. ФОП Ярош Марія Михайлівна за кредитом на покриття витрат капітального (інвестиційного) характеру, пов'язаних із провадженням діяльності у галузі бджільництво (часткова компенсація відсоткової ставки – 54,8 тис. гривень).

Таким чином, державна підтримка шляхом часткової компенсації відсоткової ставки в 2018 році надавалась лише суб'єктам господарювання чотирьох областей. При цьому 90,7 відс. коштів спрямовано суб'єкту господарювання Київської області.

Обсяг коштів, передбачений паспортом бюджетної програми за напрямом *«Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів»*, становив **65 000 тис. грн**, з яких **касові видатки – 62 926,1 тис. гривень**.

Аудитом встановлено, що державною підтримкою галузі тваринництва за цим напрямом у 2018 році скористалися лише сім суб'єктів господарювання, зокрема:

1. ТОВ «Індик продукт» за кредитом на фінансування інвестиційних витрат, пов'язаних із будівництвом забійно-переробного та ковбасного цехів (часткова компенсація вартості будівництва – 20 833,3 тис. гривень);

2. ТОВ «Агро-Овен» за кредитом на будівництво та реконструкцію «тваринницьких ферм (комплексів) для утримання птиці (часткова компенсація вартості будівництва – 18 852,1 тис. гривень);

3. ТЗОВ «Агідель» за кредитом на фінансування будівництва нової птахоферми, у тому числі придбання обладнання для підлогового утримання птиці (часткова компенсація вартості будівництва – 8 411,6 тис. гривень);

4. ТОВ «Зоотехнологія» за кредитом на оплату будівельних робіт з реконструкції і добудови об'єктів нерухомості під свинокомплекс (часткова компенсація вартості будівництва – 6 177 тис. гривень);

5. ТЗОВ «Птахокомплекс «Губин»» за кредитом на фінансування проекту з реконструкції існуючих пташників птахокомплексу з добудовою нових будівель (часткова компенсація вартості будівництва – 5 525,5 тис. гривень);

6. ТОВ «СП Мельники» за кредитом на будівництво та придбання устаткування та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з реалізацією проекту «Комплекс із незакінченим циклом виробництва на 2400 голів основних свиноматок в с. Мельники Канівського району Черкаської області» (часткова компенсація вартості будівництва – 2 922,3 тис. гривень);

7. ТЗОВ «Віра-1» за кредитом на фінансування проекту з реконструкції племрепродуктора (свинокомплексу) з новим будівництвом свинарника та реконструкції гноєсховища (часткова компенсація вартості будівництва – 204,3 тис. гривень).

Таким чином, державна підтримка шляхом часткової компенсації вартості будівництва в 2018 році надавалась лише суб'єктам господарювання п'яти областей. При цьому 33,1 та 30 відс. коштів спрямовано двом суб'єктам господарювання Івано-Франківської та Дніпропетровської областей відповідно.

Аудитом встановлено, що **в порушення статті 43 Бюджетного кодексу України Мінагрополітики в 2018 році бюджетні кошти в сумі 3 747,7 тис. грн** за напрямом «Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура» та **62 835,0 тис. грн** за напрямом «Часткова компенсація вартості будівництва та

реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів» **спрямовано через установи банків, а не Казначейство України.**

На запит Рахункової палати до банків–резидентів України, з якими Мінагрополітики підписало Меморандуми про загальні засади співробітництва щодо надання документів, які подавались одержувачами державної підтримки, з семи банків матеріали надали три. Решта три відмовили у наданні матеріалів, посилаючись на банківську таємницю, та один банк запросив уточнюючий запит.

Водночас не всі банківські установи надають доступ працівникам Мінагрополітики до документів, поданих в банк суб'єктами господарювання для отримання бюджетної компенсації, для перевірки.

Крім того, лише два банки розробили внутрішні порядки з метою забезпечення працівниками банку ефективності та цільового використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України для здійснення фінансової підтримки фермерських господарств і підприємств, які здійснюють діяльність у галузі тваринництва.

Отже, за таких умов Мінагрополітики не має можливості забезпечити здійснення внутрішнього контролю при використанні бюджетних коштів за напрямами «Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими на покриття витрат, пов'язаних із впровадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура» та «Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів»

Таким чином, **спрямування сільськогосподарським товаровиробникам коштів державної підтримки через установи банків спрощує її отримання вигодонабувачами на місцях, проте Мінагрополітики як головний розпорядник коштів державного бюджету не забезпечує здійснення контролю за використанням бюджетних коштів.**

Кошти державного бюджету у сумі 66 582,7 тис. грн, які з недотриманням вимог статті 43 Бюджетного кодексу України спрямовані через установи банків суб'єктам господарювання, Мінагрополітики використані з порушенням бюджетного законодавства.

▪ *Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб*

Обсяг коштів, передбачений паспортом бюджетної програми за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб» становив 322 000 тис. грн, з яких касові видатки – 320 081,4 тис. грн (99,4 відсотка).

Аудитом встановлено що в 2018 році було нараховано 152 503 фізичним особам спеціальної бюджетної дотації за вирощування **272 471 голови** молодняка великої рогатої худоби (1,8 голови на одну фізичну особу), який народився в господарствах фізичних осіб, на загальну суму **320 864,9 тис. грн**, що становить 83 відс. усього ідентифікованих та зареєстрованих тварин виду ВРХ станом на 01.01.2019 (328 630 голів).

Слід зазначити, що державна підтримка як дотація за молодняк ВРХ фізичним особам у 2018 році надана вперше за останні п'ять років, що стимулювало домогосподарства утримувати ВРХ. Фінансування цього напряму сприяло також збільшенню наповнення Єдиного державного реєстру тварин даними про поголів'я великої рогатої худоби, яка утримується в господарствах фізичних осіб.

Мінагрополітики здійснено розподіл коштів для надання фізичним особам спеціальної бюджетної дотації за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб, у загальній сумі **320 864,9 тис. грн**, за трьома наказами: від 06.06.2018 № 258 на суму 6 741,3 тис. грн, від 24.09.2019 № 456 – 137 598,9 тис. грн, від 24.12.2018 № 595 – 176 524,7 тис. гривень. Кошти державного бюджету у сумі **1 135,1 тис. грн залишились нерозподіленими**, оскільки не було претендентів на отримання такої дотації.

Згідно з пунктом 9 Порядку № 107 структурними підрозділами облдержадміністрацій, що забезпечують виконання функцій з питань агропромислового розвитку, подаються до Мінагрополітики зведені відомості для надання фізичним особам спеціальної бюджетної дотації за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб. На підставі зведених відомостей Мінагрополітики здійснює розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» на 2018 рік за відповідними наказами.

Організаційна схема використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за напрямом *«Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб»* за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва», наведена в додатку 4.

Аудитом встановлено, що **існуючий механізм надання документів та виплата фізичним особам дотацій за молодняк** саме через обласні департаменти і управління агропромислового розвитку та незалучення до участі відповідних районних структурних підрозділів при значній чисельності фізичних осіб – отримувачів дотації за молодняк – у 2018 році понад 150 тис. осіб за утримання понад 270 тис. голів **не забезпечує належний контроль за використанням бюджетних коштів на місцях**. Як наслідок, кошти державного бюджету, спрямовані на спеціальну бюджетну дотацію за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в

господарствах фізичних осіб, використовувались з численними порушеннями та недоліками.

За результатами аудиту, проведеного в Департаменті агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації, при використанні бюджетних коштів за КПКВК 2801540 встановлено порушення пункту 9 Порядку № 107 на загальну суму **30,6 тис. грн**, а саме:

- при отриманні бюджетної дотації за утримання 10 і більше голів молодняка в загальній сумі 25,3 тис. грн двома фізичними особами без подання до органу місцевого самоврядування витягів з Єдиного державного реєстру тварин;

- при виплаті Департаментом, за внесеними Великокарашинською сільською радою даними, 5 тис. грн за 5 голів молодняка фізичній особі, яка не була власником цієї худоби. Вказані кошти підлягають поверненню до державного бюджету;

- при виплаті Департаментом, за внесеними Великокарашинською сільською радою даними в подвійному розмірі, 0,3 тис. грн фізичній особі за утримання однієї тварини віком від 1 до 5 місяців. Порушення усунуто шляхом перерахування фізичною особою цих коштів до державного бюджету.

Проведеним в Департаменті агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації аудитом встановлено, що департаментом на підставі відомостей фізичних осіб, які мають право на отримання дотації за молодняк, сформованих органами місцевого самоврядування Вінницької області, в порушення пункту 9 Порядку № 107, у **238 випадках виплачено дотації за молодняк в загальній сумі 215,0 тис. грн** за тварин, вік яких на дату нарахування та виплати дотації перевищував 13 місяців, незареєстрованих в Єдиному державному реєстрі тварин, забитих, переміщених або таких, які належать іншому власнику та/або не досягнули відповідного віку.

Слід зазначити, що із вказаної вище суми **44,6 тис. грн (20,7 відс.)** повернуто 51 фізичними особами – отримувачами цієї дотації.

Проведеним аудитом в Управлінні аграрної політики Одеської облдержадміністрації встановлено, що в порушення Порядку № 107 надана дотація із державного бюджету у сумі **6 тис. грн** при невідповідності даних у Журналах обліку фізичних осіб – власників тварин для отримання дотації за молодняк Холоднобалківської сільської ради Біляївського району записам у Інформації про кількість наявного у господарствах фізичних осіб ідентифікованого і зареєстрованого поголів'я молодняка ВРХ відповідно до даних Єдиного державного реєстру тварин, затвердженого комісією сільської ради 28.11.2018. Крім того, відсутні окремі графи даних про фізичну особу, банк та поточний рахунок фізичної особи, а також дані серії і номера паспорта тварини.

Проведеним аудитом в Департаменті агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Харківської облдержадміністрації встановлено, що департаментом на підставі відомостей фізичних осіб, які мають право на отримання дотації за молодняк, сформованих органами місцевого самоврядування Харківської області, в порушення пункту 9

Порядку № 107, шести фізичним особам за 89 голів молодняка виплачено дотації в загальній сумі 102,9 тис. грн за тварин, які переміщені або такі, які належать іншому власнику.

Отже, як встановлено аудитом, неналежний контроль Мінагрополітики як головного розпорядника коштів державного бюджету та недосконалий існуючий механізм оформлення та виплати фізичним особам дотацій за молодняк великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб, призвели до використання коштів державного бюджету у сумі 354,5 тис. грн з порушенням вимог Порядку № 107.

▪ ***Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності***

Обсяг коштів, передбачений паспортом бюджетної програми за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності», становив 515 000 тис. грн, з яких касові видатки – 511 906,6 тис. грн (99,4 відсотка).

Аудитом встановлено, що в 2018 році **1 272 суб'єктам господарювання, які є юридичними особами, нарахована спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності на суму 514 503,8 тис. грн, що на 496,2 тис. грн менше, ніж передбачено паспортом бюджетної програми (515 000 тис. гривень).**

Комісією Мінагрополітики для надання державної підтримки галузі тваринництва за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності» в 2018 році проведено два засідання: (протокол № 1 від 15.05.2018, протокол № 2 від 11.10.2018).

Мінагрополітики здійснено розподіл коштів для надання спеціальної бюджетної дотації за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності у загальній сумі **514 503,8 тис. грн, згідно з трьома наказами: від 06.06.2018 № 259 на суму 258 404,3 тис. грн, від 22.10.2018 № 504 – 241 595,8 тис. грн, від 10.12.2018 № 583 – 14 503,7 тис. гривень. Кошти державного бюджету у сумі 496,25 тис. грн залишились нерозподіленими, оскільки не було заявок від суб'єктів господарювання на отримання цієї дотації.**

Отже, відповідно до наказів загалом у 2018 році **нараховано суб'єктам господарювання дотації у сумі 514 503,8 тис. грн за утримання 397 609 голів корів, або в середньому по 1 294 грн за голову.**

Слід зазначити, що найбільшу спеціальну бюджетну дотацію за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності отримали такі суб'єкти господарювання: ПАТ «Зернопродукт МХП» – 10 231,5 тис. грн за утримання 6,9 тис. голів, ТОВ «Українська молочна компанія» – 5 537,3 тис. грн за утримання 3,7 тис. голів, ПП «Агро-експрес-сервіс» – 5 514,0 тис. грн за утримання 4,3 тис. голів, ТОВ «Агрофірма ім. Довженка» – 5 490,8 тис. грн за утримання

3,7 тис. голів та ТОВ «Веприк Плюс» – 4053,0 тис. грн за утримання 5,4 тис. голів, ТОВ «Урожай» – 3 178,2 тис. гривень.

Згідно з даними Державної служби статистики України поголів'я корів у підприємствах становить 466,6 тис. голів. Отже, державну підтримку отримали суб'єкти господарювання, які є власниками 397,6 тис. голів, що становить 85,2 відсотка.

Відповідно до звіту про виконання паспорта за 2018 рік за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності» касові видатки становлять 511 906,6 тис грн, що на 2 597,2 тис. грн менше, ніж нараховано цієї дотації (514 503,75 тис. гривень). Кошти державного бюджету у сумі 2 597,2 тис. грн повернено на рахунок Мінагрополітики в зв'язку з порушенням суб'єктами господарювання абзацу десятого пункту 8 Постанови № 107 (щодо зменшення поголів'я корів) та закриттям банківських рахунків одержувачів коштів.

Крім того, аудитом встановлено, що **бюджетні кошти суб'єктам господарювання**, які є юридичними особам і власниками корів, на рахунки, відкриті в банках, спрямувалися із затримкою 2–15 днів, чим порушено абзац дев'ятий пункту 8 **Порядку № 107**.

Довідково. Відповідно до абзацу п'ятого пункту 8 **Порядку № 107** Мінагрополітики протягом п'яти робочих днів затверджує розподіл бюджетних коштів між суб'єктами господарювання, які є юридичними особами і власниками корів, пропорційно нарахованим сумам дотації за утримання корів у межах обсягу відкритих бюджетних асигнувань та не пізніше 5 червня та 5 листопада поточного року спрямовує бюджетні кошти на їх рахунки, відкриті у банках.

Аудитом встановлено, що в порушення абзацу четвертого пункту 8 **Порядку № 107** Мінагрополітики спрямовано ТОВ сільськогосподарському орендному підприємству «Михайлівське» кошти державного бюджету у сумі **372,0 тис. грн** за утримання 496 корів станом на 01.01.2018 внаслідок прийняття комісією Мінагрополітики рішення про надання державної підтримки галузі тваринництва за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності» **без надання суб'єктом господарювання довідки про відкриття поточного рахунка, виданої банком** (така довідка була надіслана до Мінагрополітики лише в електронному вигляді). Слід зазначити, що у 2018 році комісією було прийнято рішення про відмову у наданні такої підтримки 28 суб'єктам господарювання у зв'язку з наданням документів лише в електронному вигляді, без підтвердження у паперовій формі.

▪ *Часткове відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності, свинок та кнурців, вівцематок, баранів, ярок і сперми бугаїв та ембріонів великої рогатої худоби, які мають племінну (генетичну) цінність.*

Обсяг коштів, передбачений паспортом бюджетної програми за цим напрямом, становив **215 000 тис. грн**, спрямовано суб'єктам господарювання

та **касові видатки – 214 572,5 тис. гривень**. Кошти у сумі **427,5 тис. грн** залишились нерозподіленими після задоволення всіх належним чином оформлених заявок, що надійшли від суб'єктів господарювання на отримання часткового відшкодування за цим напрямом.

Загалом за цим напрямом використання бюджетних коштів відшкодовано:

64 суб'єктам господарювання за закуплені племінні телиці, нетелі, корови молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності (8516 голів) – 177 726,9 тис. грн, з них фермерським господарствам – 13 788,2 тис. грн, або 7,8 відсотків;

40 суб'єктам господарювання за закуплені племінні свинки та кнурці (4943 голови) – 23 464 тис. грн, з них фермерським господарствам – 1 273,5 тис. грн, або 5,4 відсотків;

7 суб'єктам господарювання за закуплені племінні вівцематки, барани, ярки (619 голів) – 1 141,8 тис. грн, з них фермерським господарствам – 153,9 тис. грн, або 13,5 відсотків;

130 суб'єктам господарювання за закуплену в Україні ідентифіковану сперму бугаїв або за ввезену в режимі імпорту (172358 доз) – 12 239,7 тис. грн, з них фермерським господарствам – 539 тис. грн, або 4,4 відсотка.

Заявки на відшкодування часткової вартості ембріонів великої рогатої худоби не надходили.

Заплановані результативні показники продуктивності за цим напрямом досягнуто, проте поголів'я великої рогатої худоби та овець в сільськогосподарських підприємствах порівняно з попереднім роком не збільшилось у зв'язку з низькою зацікавленістю суб'єктів господарювання та населення в розведенні тварин з причини високої ресурсної затратності виробництва та низької вартості реалізації продукції виробництва.

▪ ***Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.***

Обсяг коштів, передбачений паспортом бюджетної програми за цим напрямом, становив **1 280 000 тис. грн**, спрямовано суб'єктам господарювання та **касові видатки – 1 276 679,9 тис. гривень**. Кошти у сумі 3 320,1 тис. грн залишились нерозподіленими після задоволення всіх належним чином оформлених заявок, що надійшли від суб'єктів господарювання на отримання часткового відшкодування за цим напрямом.

Кошти спрямовано 28 суб'єктам господарювання на часткове відшкодування у розмірі 30 відс. вартості будівництва та реконструкції 51 об'єкта тваринницьких ферм і комплексів (1 276 679,9 тис. грн), а саме з вирощування та утримання:

ВРХ – семи суб'єктам господарювання – будівництво тваринницьких будівель потужністю 5,8 тис. голів (50994,8 тис. грн); восьми суб'єктам

господарювання – реконструкцію будівель на 4,6 тис. голів (57582,4 тис. гривень);

свиней – п'яти суб'єктам господарювання – будівництво приміщень на 19,3 тис. голів (71498,3 тис. грн), трьом суб'єктам господарювання – реконструкцію будівель на 43,4 тис. голів (34486,4 тис. гривень);

птиці – п'яти суб'єктам господарювання – будівництво пташників з утримання 6307,4 тис. голів птиці (994754,1 тис. грн), двом суб'єктам господарювання – реконструкцію пташників на 107,0 тис. голів (30028,3 тис. гривень).

Крім того, перераховано одному підприємству на реконструкцію будівлі цеху з переробки м'яса потужністю 1 т/добу – 1 947,9 тис. грн та п'яти суб'єктам господарювання – на реконструкцію доїльних залів – 35 387,7 тис. грн, що сприяло збільшенню потужності виробництва молока; розширенню доїльних залів від 20 до 80 доїльних місць.

Аудитом встановлено, що готовність до експлуатації об'єктів будівництва та реконструкції підтверджена установами Державної архітектурно-будівельної інспекції в областях відповідними сертифікатами та деклараціями. Підприємствами підтверджено введення в експлуатацію об'єктів будівництва та реконструкції шляхом оформлення актів приймання-передачі основних засобів (форма № ОЗ-1).

Слід зазначити, що за напрямом використання бюджетних коштів «Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції» **75,8 відс. (967 997,8 тис. грн) спрямовано лише чотирьом суб'єктам господарювання: ТОВ «Вінницька птахофабрика» на шість об'єктів (925 979,6 тис. грн), ПрАТ «Зернопродукт МХП» на чотири об'єкти (5 817,9 тис. грн), ДП «Перемога Нова» на один об'єкт (34 686,4 тис. грн), ТОВ «НВФ»УРОЖАЙ» на один об'єкт (1 513,9 тис. грн), які є дочірніми підприємствами ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» (МХП).**

Решта 24,2 відс. бюджетних коштів (308 682,1 тис. грн) розподілено між 24 суб'єктами господарювання на виплату компенсації будівництва 39 об'єктів.

Крім того, аудитом встановлено, що суб'єктами господарювання надано акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1), підписані членами комісії, але в яких відсутні підписи особи, яка здала об'єкт, та особи, що його прийняла, або взагалі не передбачені такі підписи. Так, зокрема, в формах № ОЗ-1 ТОВ «Селекційний центр свинарства», ПП «Євросем», ТОВ «ДФУ Агро» відсутні підписи особи, яка здала об'єкт, та особи, що його прийняла, ТОВ «МАРЛЕН-КД», ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія», ТОВ «Агро-Рось» – відсутній підпис, хто здав об'єкт, ТОВ «Птахокомплекс Дніпровський» – не передбачено підпису особи, що здала об'єкт.

Довідково. Вимоги до оформлення первинних документів бухгалтерського обліку, якими є акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1), визначено статтею 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, наказом Мінфіну від 24.05.1995

№ 88, зареєстрованим у Мін'юсті 05.06.1995 за № 168/704 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», та наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку».

Оскільки акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1) зазначених суб'єктів господарювання не оформлені згідно з вимогами законодавчих та нормативно-правових актів, включення їх до Реєстру суб'єктів господарювання, яким нараховано часткове відшкодування вартості об'єктів, суперечить вимогам Порядку № 107. Загальна сума коштів, відшкодованих суб'єктам господарювання з порушенням вимог Порядку № 107, становить 107 478,6 тис. гривень.

Слід зазначити, що найбільша частка поголів'я сільськогосподарських тварин станом на 01.01.2019 перебуває саме в великих підприємствах.

Так, 174 підприємства (із кількістю більше 1500 голів ВРХ) мали 456,2 тис. голів, або 40,1 відс. загальної кількості ВРХ; 74 підприємства (більше 10000 голів свиней) мали 2106,9 тис. голів, або 62 відс. загальної кількості свиней; 88 підприємств (більше 500 голів овець та кіз) мали 115,8 тис. голів, або 63,5 відс. загальної кількості овець та кіз; 37 підприємств (більше 500000 голів свійської птиці) мали 92296,6 тис. голів, або 78,5 відс. загальної кількості птиці.

Під час аудиту також встановлено факти розрахунку суми часткового відшкодування вартості тваринницьких об'єктів на основі фактично понесених витрат, які були менше вартості, зазначеної в проектно-кошторисній документації.

Разом з тим Порядком № 107 передбачено, що суб'єктам господарювання надається часткове відшкодування вартості об'єктів у розмірі 30 відс. від вартості згідно з проектно-кошторисною документацією. Таким чином, Порядок № 107 потребує уточнення в частині вартості тваринницьких ферм і комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, витрати на будівництво та реконструкцію яких відшкодовуються з державного бюджету. Зокрема, визначати часткове відшкодування необхідно, виходячи з меншої вартості фактично понесених витрат або витрат, зазначених в проектно-кошторисній документації.

Отже, через недоліки в нормативно-правовому забезпеченні вигодонабувачами державної підтримки агропромислового комплексу стають великі підприємства, яким у 2018 році спрямовано 75,8 відс. бюджетних коштів, передбачених за напрямом «Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції».

Кошти державного бюджету, спрямовані суб'єктам господарювання, які подали до Мінагрополітики документи для отримання часткового відшкодування вартості об'єктів, не оформлені належним чином, у сумі 107 478,6 тис. грн використані з порушенням вимог законодавства.

ВИСНОВКИ

1. Міністерством аграрної політики та продовольства України (далі – Мінагрополітики) як головним розпорядником коштів державного бюджету та відповідальним виконавцем бюджетних програм за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» та КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» у 2018 році використано 2 389 844,2 тис. грн та 394 334,5 тис. грн відповідно (касові видатки), що становить 66 відс. усієї державної та фінансової підтримки агропромислового комплексу (4 212 602,3 тис. гривень).

Проведений аудит засвідчив недостатню чіткість законодавчо запроваджених механізмів надання державної підтримки суб'єктам її отримання, які не забезпечують повною мірою ефективного використання коштів за вищевказаними бюджетними програмами, а також не сприяють своєчасності та повноті прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу, що впливало на законність та ефективність управління бюджетними коштами. Так, проведеним аудитом встановлено факт нанесення збитків державному бюджету у сумі 3 298,1 тис. грн та неефективного управління коштами в сумі 16 821,3 тис. грн, які у зв'язку з їх невикористанням повернено до державного бюджету (КПКВК 2801350 – 5 665,5 тис. грн, КПКВК 2801540 – 11 155,8 тис. гривень). Крім того, аудитом встановлено використання у 2018 році частини коштів державного бюджету за цими програмами з порушенням норм чинного законодавства (1 045 397,2 тис. грн) та не за цільовим призначенням (6 649,0 тис. грн), зокрема:

1.1. Міністерством аграрної політики та продовольства України внаслідок спрямування:

- дев'яти суб'єктам господарювання бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2801350 (напряв «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем») у сумі 130 574,0 тис. грн, що на 6 649,0 тис. грн більше від затвердженого обсягу (123 925,0 тис. грн), допущено нецільове використання коштів державного бюджету (стаття 119 Бюджетного кодексу України), що є порушенням бюджетного законодавства (стаття 116 Бюджетного кодексу) та має ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 210 Кримінального кодексу України;

- суб'єкту господарювання коштів державного бюджету (КПКВК 2801350) за напрямом «Часткова компенсація витрат з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю» у сумі 27 852,3 тис. грн на компенсацію майнового внеску до його статутного капіталу, а не витрат на придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю, допущено порушення Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587 (далі – Порядок № 587), наказу Мінагрополітики

від 12.03.2018 № 131 «Про визначення напрямів державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства на 2018 рік» (із змінами) і наказу Мінагрополітики від 20.03.2018 № 151 «Про затвердження нормативів, у межах яких проводиться компенсація у виноградарстві, садівництві і хмелярстві, форм звітності та переліку обладнання, механізмів і техніки» (далі – наказ № 151), зареєстрованого у Мін'юсті 28.03.2018 за № 73/31825. У цих діях посадових осіб комісії Мінагрополітики з питань державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства та Міністерства аграрної політики та продовольства України вбачаються ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 364 Кримінального кодексу України (зловживання владою або службовим становищем);

- суб'єкту господарювання бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2801350 як компенсацію витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем з перевищенням гранично допустимого обсягу допущено використання бюджетних коштів у сумі 278,7 тис. грн з порушенням нормативів, визначених наказом № 151 (підпункт 3 пункту 1);

- суб'єктам господарювання згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 635) (далі – Порядок № 107), в порядку реалізації норм статті 17² Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» (із змінами) (далі – Закон № 1877) бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2801540 (напряма «Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції») без урахування у системному зв'язку з положеннями, встановленими нормами статей 15 та 16¹ Закону № 1877, зокрема, щодо суми державної підтримки, що надається протягом одного бюджетного року на одного сільськогосподарського товаровиробника, частина коштів (817 997,8 тис. грн), передбачених на державну підтримку галузі тваринництва за цим напрямом, використана з недотриманням норм зазначеного Закону. При цьому варто зазначити, що таким суб'єктам господарювання Мінагрополітики у 2018 році також надано державної підтримки за іншими напрямами цієї бюджетної програми в обсязі 14 281 тис. грн, а отже, у значенні статті 16¹ Закону № 1877, загальна сума бюджетних коштів, яку використано з недотримання вимог цього закону, становить 832 278,8 тис. гривень;

- бюджетних коштів за бюджетною програмою КПКВК 2801540 в сумі 3 747,7 тис. грн (напряма «Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура») та 62 835,0 тис. грн (напряма «Часткова компенсація вартості будівництва та

реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів») через банківські установи, порушено статтю 43 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої при виконанні державного бюджету застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів та яка не містить положень щодо розрахунково-касового обслуговування коштів державної підтримки в інший спосіб, ніж через Державну казначейську службу України та її територіальні органи, що відповідно до статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства. Як наслідок, не забезпечено дотримання вимог статті 26 Бюджетного кодексу України в частині забезпечення здійснення внутрішнього контролю та аудиту. Заходи впливу, передбачені статтею 117 Бюджетного кодексу України за вказане порушення, не застосовувались.

1.2. Неналежний стан внутрішнього контролю як головним розпорядником так і розпорядниками нижчого рівня, і прийняття неефективних управлінських рішень районними, обласними комісіями та комісіями Мінагрополітики призвело до використання коштів державного бюджету, спрямованих на державну підтримку галузі тваринництва та закладення молодих садів, виноградників і ягідників, з порушенням норм чинного законодавства, зокрема:

1.2.1. З недотриманням пункту 11 Порядку № 107 комісією Мінагрополітики для надання підтримки у галузі тваринництва розглянуто та прийнято рішення про включення до реєстру суб'єктів господарювання, яким нараховано часткове відшкодування вартості об'єктів на підставі актів приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1), не оформлених згідно з вимогами Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (стаття 9), наказу Мінфіну від 24.05.1995 № 88 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» (зареєстрованого в Мін'юсті 05.06.1995 за № 168/704) та наказу Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку». Як наслідок, кошти державного бюджету у сумі 107 478,6 тис. грн використано з порушенням вимог зазначеного порядку;

1.2.2. У порушення абзацу четвертого пункту 8 Порядку № 107 Мінагрополітики надано спеціальну бюджетну дотацію за утримання 496 корів суб'єкту господарювання у сумі 372,0 тис. грн без отримання від нього оригіналу довідки про відкриття поточного рахунка, виданої банком (така довідка була надіслана до Мінагрополітики лише в електронному вигляді). Водночас у 2018 році комісією було прийнято рішення про відмову у наданні такої підтримки 28 суб'єктам господарювання у зв'язку з наданням документів лише в електронному вигляді, без підтвердження у паперовій формі;

1.2.3. Недосконалий механізм оформлення та виплати фізичним особам дотацій за молодняк великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб, зокрема, в частині залучення лише департаментів і управлінь

агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій (без залучення відповідних підрозділів районних адміністрацій) при значній чисельності фізичних осіб – отримувачів дотації за молодняк (у 2018 році понад 150 тис. осіб за утримання понад 270 тис. голів), призвів до використання коштів державного бюджету у сумі 354,5 тис. грн структурними підрозділами з питань агропромислового розвитку облдержадміністрацій з порушенням вимог пункту 9 Порядку № 107 (департаментом агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації – 30,6 тис. грн; управлінням аграрної політики Одеської облдержадміністрації – 6 тис. грн, департаментами агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької і Харківської облдержадміністрацій – 215 тис. грн і 102,9 тис. грн відповідно);

1.2.4. Недотримання вимог, передбачених пунктом 7, 8 Порядку № 587, призвело до використання коштів державного бюджету за бюджетною програмою за КПКВК 2801350 у загальній сумі 7 918,2 тис. грн з порушенням норм цього порядку (відділами агропромислового розвитку Вишгородської та Васильківської райдержадміністрацій Київської області – 5,2 тис. грн і 348,8 тис. грн відповідно; департаментами агропромислового розвитку Київської та Харківської облдержадміністрацій – 78,1 тис. грн і 879,6 тис. грн відповідно; управлінням аграрної політики Одеської обласної державної адміністрації – 6 606,5 тис. гривень);

1.2.5. Мінагрополітики включено недостовірні дані до звіту про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2801350 станом на 01.01.2019 в частині невірною відображення безспірного списання коштів у сумі 2 281,4 тис. грн за напрямом використання коштів «Часткова компенсація витрат з будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем», а не за напрямом «Придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю», що відповідно до пункту 36 статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.

1.3. Міністерством аграрної політики та продовольства України не забезпечено прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень, внаслідок чого у 2018 році Державною казначейською службою на підставі виконавчих документів здійснено безспірне списання бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2801350 на користь трьох суб'єктів господарювання на загальну суму 3 298,1 тис. грн, що відповідно до статті 6 Закону України від 05.06.2012 № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» є збитками державного бюджету.

2. У 2018 році державною підтримкою, надання якої здійснювалося за бюджетними програмами за КПКВК 2801540 та КПКВК 2801350, в цілому скористалося 1715 суб'єктів господарювання зі статусом юридичної особи (що становить близько 4 відс. загальної кількості суб'єктів господарювання зі статусом юридичної особи, які здійснюють діяльності у сфері сільського господарства), яким спрямовано 2 464 097,3 тис. грн, та 152 503 фізичних осіб, яким надано державної підтримки в обсязі 320 081,4 тис. гривень.

2.1. Надання державної підтримки сприяло:

- закладенню 3 907,3 га насаджень (167 суб'єктами господарювання, яким спрямовано 260 462,4 тис. грн бюджетної підтримки);
- будівництву дев'яти холодильників з регульованим газовим середовищем ємністю 14 тис. тонн (дев'яти суб'єктам господарювання, яким спрямовано 130 574,0 тис. грн бюджетної підтримки);
- утриманню 1272 суб'єктами господарювання (юридичними особами) 397 609 голів корів (85,2 відс. їх загальної статистичної кількості (466 600), яким спрямовано дотації в обсязі 511 906,6 тис. гривень);
- частковому відшкодуванню вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин: 64 суб'єктам господарювання за закуплені племінні телиці, нетелі, корови молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напряму продуктивності (8516 голів, 49 001,6 тис. грн); 40 суб'єктам господарювання за закуплені племінні свинки та кнурці (4943 голів, 23 464,0 тис. грн); семи суб'єктам господарювання за закуплені племінні вівцематки, барани, ярки (619 голів, 1 141,7 тис. грн); 127 суб'єктам господарювання за закуплену в Україні ідентифіковану сперму бугаїв або за ввезену в режимі імпорту (172358 доз, 12 239,7 тис. гривень);
- частковому відшкодуванню вартості будівництва та реконструкції (1 276 679,9 тис. грн) тваринницьких ферм і комплексів для утримання: ВРХ – 15 суб'єктам господарювання (108 577,2 тис. грн.); свиней – восьми суб'єктам господарювання (105 984,7 тис. грн.); птиці – семи суб'єктам господарювання (1 024 782,4 тис. грн); підприємств з переробки сільськогосподарської продукції – одному суб'єкту господарювання (1 947,9 тис. грн); доїльних залів – п'яти суб'єктам господарювання (35 387,7 тис. гривень);
- частковій компенсації відсоткової ставки в обсязі 3 747,7 тис. грн чотирьом суб'єктам господарювання за банківськими кредитами (загальним обсягом 63,2 млн грн), залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: бджільництва (один суб'єкт господарювання, 54,8 тис. грн), звірівництва (один суб'єкт господарювання, 3 398,9 тис. грн), аквакультури (два суб'єкти господарювання, 294 тис. гривень);
- частковій компенсації вартості будівництва та реконструкції (в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів): тваринницьких ферм і комплексів (птахокомплексів – трьом суб'єктам господарювання, 32 789,2 тис. грн, свинокомплексів – трьом суб'єктам господарювання, 9 303,6 тис. грн), забійно-переробного та ковбасного цехів – одному суб'єкту господарювання, 20 833,3 тис. гривень.

2.2 Водночас аудит засвідчив, що обсяги виробництва продукції галузі тваринництва у 2018 році, на пряму державну підтримку якої протягом 2014–2018 років використано 2 956,5 млн грн бюджетних коштів (з яких 2 389,8 млн грн у 2018 році), порівняно з 2014 роком зменшилися на 3,9 відс. (у постійних цінах 2010 року), а споживчі ціни на м'ясо, молоко та яйця збільшилися в середньому у два і більше разів.

Протягом вказаного періоду зберігається стійка тенденція до подальшого зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин в усіх господарствах (за останні п'ять років поголів'я свиней скоротилося на 18 відс., великої рогатої худоби – на 14,2 відс., овець та кіз – на 7,5 відс., до 2016 року знижувалося поголів'я птиці, проте в 2017–2018 роках спостерігається незначна тенденція до їх збільшення).

Загальні площі насаджень плодово-ягідних культур, на державну підтримку закладення яких протягом 2014–2018 років використано 736,9 млн грн бюджетних коштів (з них 394,3 млн грн у 2018 році), також мають тенденцію до скорочення. Так, за вказаний період, по всіх категоріях господарств загальні площі садів скоротилися з 239,2 тис. га до 225,5 тис. га, виноградників – з 48,7 тис. га до 43,5 тис. гектарів. Водночас аудит засвідчує, що протягом останніх п'яти років, незважаючи на зменшення загальної площі насаджень, обсяги виробництва плодів, ягід і винограду зростають (валовий збір та урожайність плодово-ягідних культур та винограду у 2014–2018 роках збільшився відповідно на 28,6 відс. та 7,3 відсотка). При цьому 78,3 відс. обсягу виробництва плодових і ягідних культур належить господарствам населення, а 56,2 відс. обсягу виробництва винограду – підприємствам.

Аудит засвідчив, що результативні показники виконання у 2018 році бюджетних програм за КПКВК 2801350, 2801540 є досягнутими. При цьому проведеним аудитом встановлено, що результативні показники бюджетних програм за окремими напрямками були перевиконані, що є також свідченням продуктивного використання бюджетних коштів. Фактів неекономного використання бюджетних коштів аудитом не встановлено.

3. Внутрішній аудит використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2018 році на державну підтримку агропромислового комплексу, Мінагрополітики не планувався та не проводився. Відповідно Мінагрополітики не спрямовувало діяльність внутрішнього аудиту на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання коштів, виникненню помилок та інших недоліків.

4. Законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють питання надання державної підтримки агропромислового комплексу, є недосконалими та потребують системних змін. Так, Закон № 1877 є суперечливим, зокрема в частині визначення застосовуваної термінології, напрямів, форм, обсягів підтримки сільськогосподарських товаровиробників та механізмів їх використання. Потребують удосконалення і норми Бюджетного кодексу України, зокрема в частині застосування при виконанні державного бюджету як казначейського обслуговування бюджетних коштів, так і залучення банківських установ. Крім того, існує необхідність у посиленні дієвої відповідальності за порушення бюджетного законодавства, зокрема статті 43 Бюджетного кодексу України. Також є нагальна необхідність у внесенні системних змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції,

аквакультури (рибництва), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107 та Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587, зокрема, щодо механізму визначення напрямів використання бюджетних коштів та способів їх спрямування одержувачам, порядку розгляду документів, обсягів коштів державної підтримки, що надаються протягом одного бюджетного року на одного сільськогосподарського товаровиробника, тощо.

5. В Україні відсутні як програмний документ розвитку аграрного сектору економіки (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437 схвалено лише Концепцію державної цільової програми), так і пріоритети державної підтримки на середньо- та довгострокові періоди, що, в свою чергу, не дозволяє здійснювати перспективне бюджетне планування державної підтримки агропромислового комплексу та не забезпечує повноцінний розвиток галузі на базі сучасних інноваційних технологій. Заходи, які на цей час реалізуються Мінагрополітики, свідчать про короткострокову спрямованість державної підтримки аграрної галузі.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту поінформувати **Верховну Раду України**.

2. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінету Міністрів України** і рекомендувати:

2.1 З метою створення ефективної системи державної підтримки та вдосконалення законодавчої і нормативно-правової бази, що регулює питання державної підтримки сільського господарства, створення прозорого механізму надання такої підтримки, дотримання принципів справедливості й пропорційності при розподілі державної підтримки, формування соціально-економічних основ розвитку сільських територій:

- вжити заходів щодо:

підготовки та затвердження стратегічного програмного документа стосовно підтримки сільськогосподарських товаровиробників, яким зокрема визначити: стратегічні напрями державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників (не менш ніж на п'ятирічний термін) та їх інструменти; джерела та обсяги формування фінансових ресурсів для надання державної підтримки; щорічні обсяги надання державної підтримки за її стратегічними напрямками; результативні показники щодо виконання програмного документа (кількісні та якісні), відповідальних виконавців;

здійснення моніторингу та оцінки ефективності реалізації програм державної підтримки;

визначення пріоритетності розвитку малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників та заохочення молоді розпочати власну діяльність у сільськогосподарській сфері

- забезпечити:

внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства

України» в частині чіткого визначення застосовуваної термінології, напрямів, форм та обсягів державної підтримки на одного сільськогосподарського товаровиробника, механізмів їх надання та законопроекту про внесення змін до статті 43 Бюджетного кодексу України в частині доповнення механізму обслуговування бюджетних коштів із залученням банківських установ;

виконання вимог пункту 15.8 статті 15 Закону № 1877, зокрема у частині надання розрахунку розміру бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації (за їх об'єктами та сумами) як додатка до проекту закону України про Державний бюджет України на на черговий рік;

виконання вимог пункту 42 Розділу VI Бюджетного кодексу України в частині установа при підготовці проекту Закону України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік щорічного обсягу коштів Державного бюджету України, які спрямовуються на державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників, не менше 1 відсотка випуску продукції у сільському господарстві;

внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107, щодо:

- здійснення розрахунку суми часткового відшкодування понесених витрат на будівництво тваринницьких ферм і комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці, доїльних залів, підприємств із переробки сільськогосподарської продукції з меншої вартості, виходячи з фактично понесених витрат/або витрат, зазначених в проектно-кошторисній документації;

- приведення положення Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107, у відповідність із вимогами Бюджетного кодексу України (стаття 43);

внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107, та до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587, в частині передбачення умови, що надання документів на отримання державної підтримки та їх розгляд комісією Мінагрополітики здійснюються лише за наявності відповідних напрямів використання коштів державного бюджету як у самому порядку, так і паспорті бюджетної програми;

внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства (постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2005 № 587), в частині встановлення обмеження сум виплат за всіма видами державної підтримки, що

надається протягом одного бюджетного року одному товаровиробнику та пов'язаним із ним особам;

створення єдиного державного реєстру виробників сільськогосподарської продукції усіх форм господарювання;

запровадження єдиного електронного сервісу при наданні державної підтримки суб'єктам її отримання, яким забезпечити, зокрема, інформування виробників сільськогосподарської продукції усіх форм господарювання про напрями, обсяги та умови її надання; формування та створення документів в електронній формі із використанням електронно-цифрового підпису для надання відповідної державної підтримки суб'єктам її отримання; можливості здійснення перевірки поданих суб'єктами отримання державної підтримки документів в електронній формі в автоматичному режимі з урахуванням напряму та умов програми підтримки із підключенням до єдиної системи наявних баз даних та реєстрів, а також визначенням чітких критеріїв щодо відмови її надання.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на надання державної підтримки агропромислому комплексу, надіслати Міністерству аграрної політики та продовольства України і рекомендувати:

- внести Кабінету Міністрів України пропозиції, спрямовані на виконання рекомендацій Рахункової палати, зазначених у пункті 3 цього рішення;

- вжити заходів щодо посилення внутрішнього контролю, спрямованого на: забезпечення ефективного управління бюджетними коштами на всіх етапах бюджетного процесу;

- запобігання фактам нецільового використання коштів державного бюджету та з порушенням законодавства;

- забезпечення здійснення виплат сум державної підтримки виключно в порядку, передбаченому Бюджетним кодексом України;

- внести зміни до наказу Мінагрополітики від 20.03.2019 № 151 «Про затвердження нормативів, у межах яких проводиться компенсація у виноградарстві, садівництві і хмелярстві, форм звітності та переліку обладнання, механізмів і техніки» (zareєстрованого в Мін'юсті 28.03.2018 за № 73/31825), передбачивши, зокрема, формулу розрахунку часткової компенсації витрат у разі будівництва холодильників ємністю, яка не вказана в нормативах;

- розробити та затвердити план заходів з усунення виявлених аудитором порушень і недоліків, а також інформувати Рахункову палату у встановлені терміни про заплановані та вжиті у зв'язку з цим заходи;

- вжити заходів реагування за фактами виявлених аудитором порушень та у разі наявності підстав притягнути до відповідальності винних посадових осіб у порядку, передбаченому чинним законодавством України.

4. Про виявлені ознаки кримінального правопорушення при здійсненні аудиту інформувати Генеральну прокуратуру України.

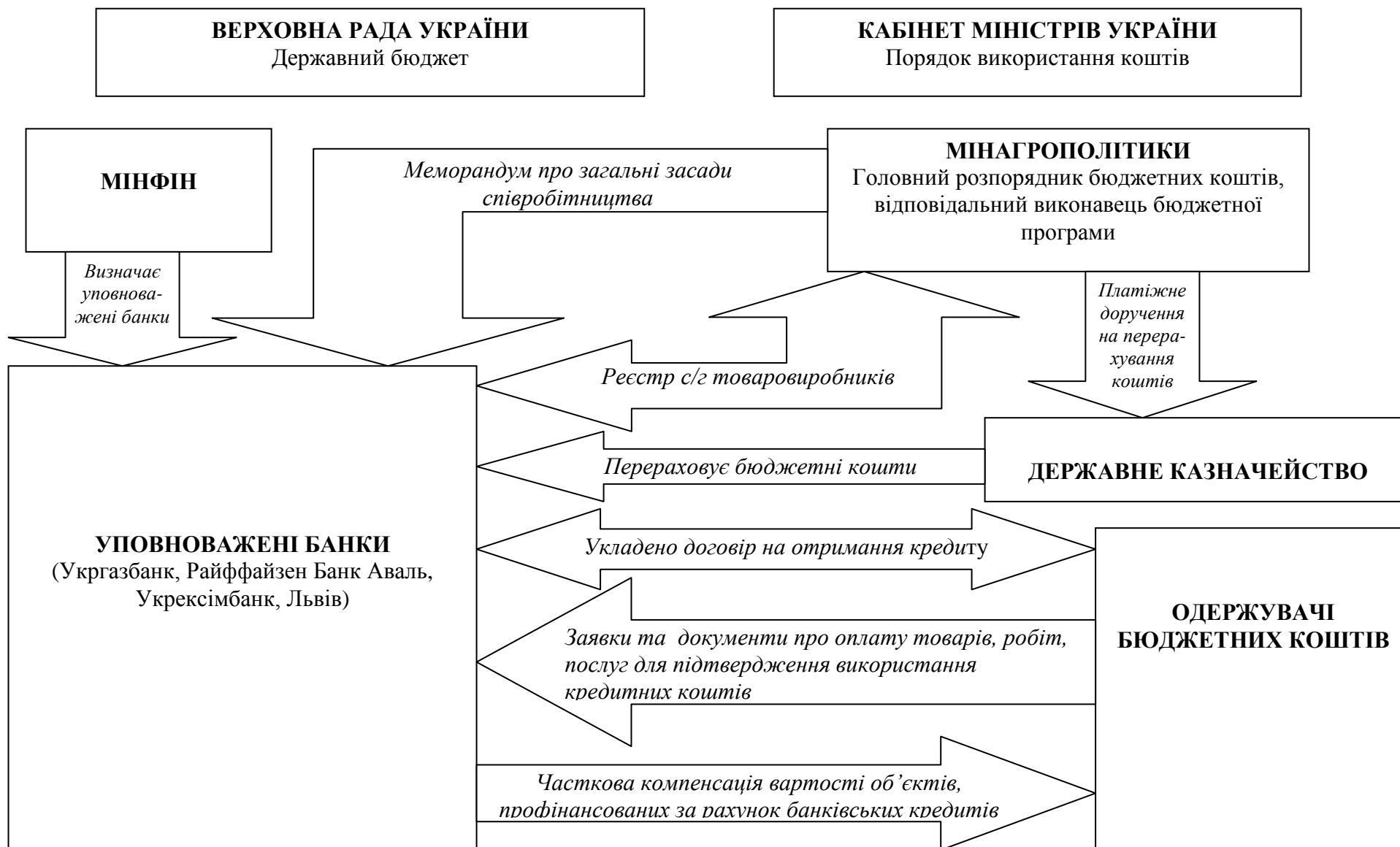
Додаток 1

Використання у 2018 році коштів державного бюджету, спрямованих на надання державної підтримки агропромислому комплексу

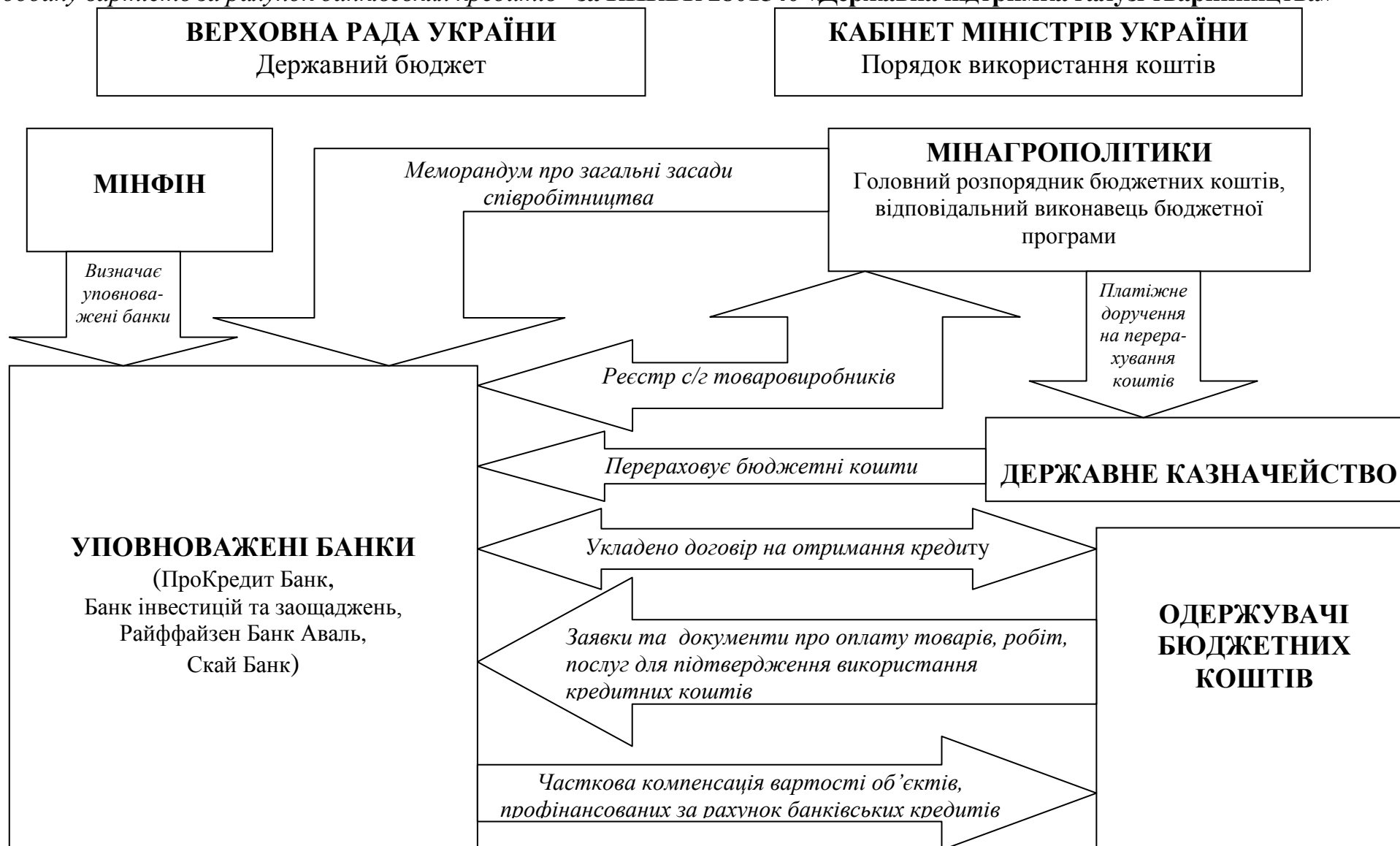
тис. грн

КПКВК	Назва бюджетної програми	План з урахуванням внесених змін	Касові видатки
2801030	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	266 000,0	265 913,0
2801180	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	5 000,0	2 850,0
2801230	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	210 000,0	203 263,5
2801350	Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників, і нагляд за ними	400 000,0	394 334,5
2801540	Державна підтримка галузі тваринництва	2 401 000,0	2 389 844,2
2801580	Фінансова підтримка сільгоспвиробників	955 000,0	912 860,8
Усього за видатками		4 237 000,0	4 169 066,0
2801390	Повернення коштів, наданих Міністерству аграрної політики та продовольства України для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу, а також закупівлі племінних нетелів та корів, вітчизняної техніки і обладнання	-3 818,4	- 1 000,0
2801400	Повернення кредитів, наданих з державного бюджету фермерським господарствам	- 43 100,0	- 24 747,6
2801460	Надання кредитів фермерським господарствам	43 100,0	42 580,1
2801490	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу	3 818,4	956,2
Усього за кредитами		46 918,4	43 536,3
Разом		4 283 918,4	4 212 602,3

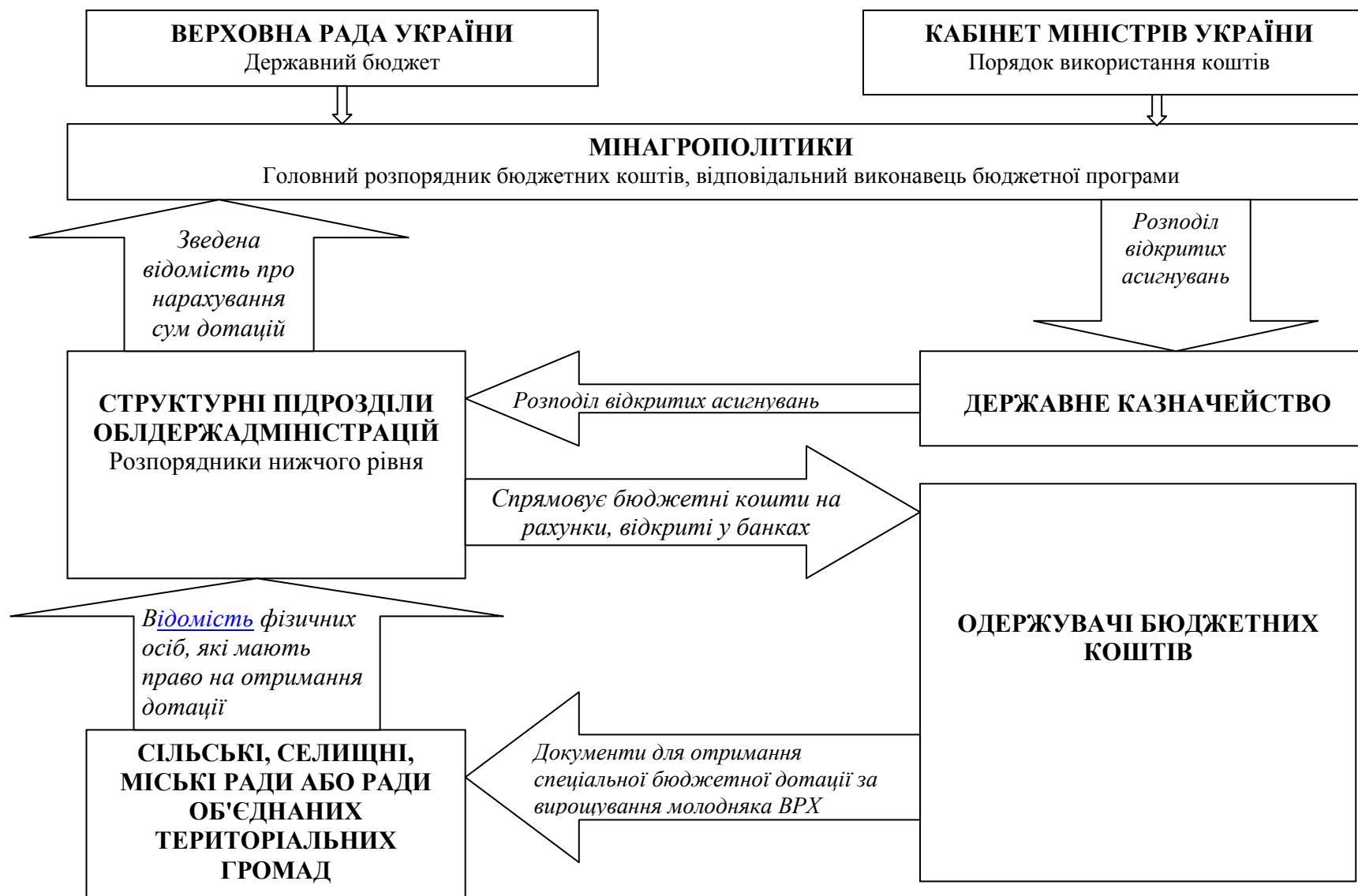
Організаційна схема використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за напрямом «Часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура (рибництво)» за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»

Організаційна схема використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за напрямом «Часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих без урахування податку на додану вартість за рахунок банківських кредитів» за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»

Організаційна схема використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за напрямом «Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб» за КПКВК 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва»

Контрольна група заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) сформована з працівників департаменту контролю з питань АПК, використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища у складі:

керівник контрольної групи – начальник відділу Перепелиця Л. О.;

заступник керівника контрольної групи – заступник начальника відділу Кривошея С. М.;

члени контрольної групи, головні спеціалісти відділу: Васютинська Н. Г., Дорошенко Л. Г., Смага Л. В.

Для проведення заходу на окремих об'єктах контролю залучалися спеціалісти територіальних управлінь Рахункової палати.

Обсяг трудових витрат.

На проведення аудиту та підготовку звіту на засідання Рахункової палати використано:

департаментом контролю з питань АПК, використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища – 300 люд.-днів;

юридичним департаментом – 15 люд.-днів;

департаментом стратегічного розвитку та методології – 5 люд.-днів;

територіальними управліннями Рахункової палати в цілому використано 308 люд./днів, у тому числі територіальним управлінням по: Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській та Хмельницькій областях (у м. Вінниця) – 63 люд.-дні; Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпро) – 29 люд.-днів; м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях (у м. Київ) – 60 люд.-днів; Львівській, Волинській, Рівненській та Тернопільській областях (у м. Львів) – 36 люд.-днів; Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, Автономній Республіці Крим та м. Севастополю (у м. Одеса) – 90 люд.-днів; Харківській, Сумській та Полтавській областях (у м. Харків) – 30 люд.-днів.